

NEPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Kihalt fürdőhelyek

Ha évtizedek vagy századok múltán az akkori történetíró oknyomozólag fogja korunk történéseit kutatni, bizonyára lesz egy fejezet benne, amely arról fog szólni, hogy milyen kihatással volt 1938-ban az európai helyzet az emberek lelkivilágára. S ennél a fejezetnél a nyaralás kérdése is szerepet fog játszani. Megírja majd, hogy Középeurópában ekkortájt nem utaztak az emberek, csak a diplomaták sűrögtek, hogy elrontsák életünket. Nem keresték a betegek a gyógyulást, nem vágyódtak az emberek pihenésre. De nem azért, mintha nem lettek volna betegek, vagy nem volnának nagyon fáradtak. Ha ezt vennénk tekintetbe, akkor nyugodtan irhatnánk, hogy fáradtabb és lelkileg-testileg betegbb talán sohasem volt az emberiség, mint mostanában. Csakhogy az emberek nem felejtették el még 1914-nyarát. Amikor váratlanul, mint borzalmas számum tujt el minden derüset egyetlen egy szó: hadüzenet. De ma nem létezik ez a „békebeli” szó sem: „hadüzenet”. Spanyolországban nem volt hadüzenet, Kínában nem volt hadüzenet, s Ausztriát is hadüzenet nélkül foglalta el a Barna Birodalom.

A jövő statisztikusa megdöbbenően fogja olvasni sárgult ujságokból, hogy 1938. júniusában (amikor a többi években a gyógyulást keresők ezrei utaztak), Marienbadban 35, Karlsbadban 75 fürdővendég volt. Pedig jó gyomor kell kibírni a mai idöket, viszont nem csupán testileg fogynak az emberek, hanem elfogy türelmük és kényszerítik őket arra, hogy a jómódnak ezt a kétségtelen jelét levessék magukról Marienbad nélkül is. Minek is menni arra a szudetanémet területre, ahol nyugtalanság van és a „tornatanár” olyan mozdulatokat tesz, amittől kitörhet százezer „tornázní” nem vágyó embernek a nyaka is. — Az osztrák fürdőhelyek is üresek, a híres semmeringi Panhaus-szállodában ezernyi vendég helyett kilenc van és vége mindennek, ami szép és jó, mert a barna pestis annyira elterjedt, hogy az emberek félnek. Dachau lett ma „divatos”, ahova nem mennek, hanem viszik az embereket és ólomhoporsókban távoznak. Korunk divatos „üdülöhelye” a koncentrációs tábor lett, hiszen még a 82 éves Freud professzort is a náci-börtönből többmillió shilling váltságdíjért engedték ki.

Amulni fog a jövő történetírója, mert ilyen szervezett rablóhadjáratra a kökorszak óta nem volt példa. Sanfranciscoból Hongkongba hat nap alatt repülőcsodák juttatják el a kor emberét 17000 kilométeren át az oceánon és a jövő évben repülőgépek fognak 24 óra alatt Londonból Newyorkba repülni. Erre van leleményesség, van lehetőség és a mai emberiség mégis boldogtalan. Nagyon boldogtalan. Mert „különös-különös” nyár ez, amikor senkisé tudja, hogy „aratás után” mi lesz. Ugy néz ki, mintha Közép- és Keleteurópa népeinek százmillióit nem izgatná más, csak két kérdés: a háboru és a zsi-

dókérdés. És emiatt nem utazik senki, emiatt marad el az epebajos Karlsbadtól, a tüdőbajos a hegyvidéktől, a gazdag kulturember Salzburgtól, mert a Dóm-téren, ahol Reinhard rendezte a Mirakelt, ott a Horst Wessel dal „zsidó vértől spriccelő késekről” visszhangzik huszéves barnaingesek szájából.

Vége lett a háboru utáni „békevilág” atmoszférájának. Már nem mennek nyaralni az emberek, amely közgazdasági és egyéb szempontból, rengeteg embernek nyújtott megélhetést és a dolgozó polgári emberiségnek érthető és egészséges luxusa volt. Nem

sajnáljuk a külföldi fürdőket, mert remélni lehet, hogy ezuttal a belföldi román fürdőket fogják jobban frekventálni. A nemzeti szocialista huliganizmus pedig látni fogja, hogy elvették az emberek kedvét attól, hogy német területre vigyék pénzüket. A zsidóság-nak általában elment a kedve attól, hogy nyaraljon. Nincsen ma kedve a Közép- és Keleteurópai zsidóságnak a nyaralásra, pedig soha annyi beteg nem volt közöttünk, és soha oly tönkrement idegzetű nem volt a zsidóság, mint 1938. nyarán.

Ha végeredményben ez a nyár úgy fog elmúlni, hogy csak a „nyaralás” hiányzott nekünk, nem lesz baj. Csak tudjunk felkészülni békességesen a télre, arra a bizonytalan télre, amelyre hatalmas árnyékok borulhatnak... nyugtalan és bizonytalan korunk nyári és téli, de kétségtelenül emberfeletti szenvedései...

A bécsi zsidóság helyzete nem enyhült

Pozsony. — A bécsi gleichshaltolt sajtó most már nem ír zsidó öngyilkosságokról. Dacára ennek, az öngyilkosságok száma nem csökkent. A kiszivárgott hírek szerint Felix Salten, a világhírű író is öngyilkos lett. De kivüle a halálba menekültek a folytonos megalázás elől: Edmund Eysler, aki Lehárral és Kálmánnal a legdivatosabb operettszerző volt. Dr Rudolf Beer, a híres színigazgató, dr Stefan Müller, a Neue Freie Presse volt

főszerkesztője, dr Peter Kuranda szerkesztő, Knöpfermacher professzor és Nobel professzor, a híres bőrgyógyász. A sevotlikor tartóztatott 200 prominens zsidó közül százát szabadlábra helyezték. A vagyonek kobzások még most is napirenden vannak. 60.000 ember jelentkezett eddig, akik mind ki akarnak vándorolni bárhova, egy fillér nélkül is, csak elkerülni a pokolból.

Chanita új telepe ellen állandósulnak az arab merényletek

Jeruzsálem. — Mióta Galilea legészakibb részén levő új telepen, Chanitán megindult az intenzív telepítés és munka, az arab terroristák gaz támadásaik célpontjának tekintik a zsidó erőfeszítéseknek ezt a mintaképet. A közeli Bassa falunál az országuttra egy pokolgépet helyeztek el az arabok, amely felrobbant, amikor a chanitaiak teherautója ott áthaladt. Két zsidó segédrendőr, a 18 éves Jair Paster és a 22 éves Arie Luskin életüket

vesztették, egy harmadik, Arje Attinson segédrendőr könnyebben megsebesült.

Pardesz Hanna közelében egy zsidó telepe, névszerint Jehuda Roznowskyt súlyosan megsebesítettek az arab terroristák. Zichron Jakob közelében is heves ütközet volt, amelynél az arabok három halottat hagytak és sok fegyvert, meg municiót zsákmányolt a rendőrség. Bajit Vegan emek-jezreeli kolónia buza földjén gyújtogatás történt és rálöttek a rendőrökre, akik oltani segítettek a tüzet.

BORZALMAS TÖMEGGYILKOSSÁG ARAB ASSZONYOK ELLEN

Jeruzsálem. — Május 28-án történt, hogy egy 30—40 főből álló arab terrorcsapat megjelent Salfi arab községben és kérték, hogy szolgáltatassanak ki nekik három asszonyt, akiket névszerint is megneveztek. Amikor előhozták az asszonyokat, elvezették őket a község főterére. Közben a falu lakossága is odagyűlt. Az egyik terrorista a falu lakóihoz a következő szavakkal fordult: Látátok, amikor egy zsidó asszony idejött, hogy szennyes ruháit arab asszonyokkal mosassa ki? Ezek az asszonyok zsidó nők ruháit mos-

sák és angoloknak is dolgoznak. (Kiderült, hogy tényleg mostak a földhözragadt szegény arab nők a zsidó kolóniának, amely a közelben van). Ezután parancsot adtak ki, hogy a három asszony forduljon a fal felé. Sortüzet adtak le rájuk, mire halálos találattal rogytak össze. A hivatalos vizsgálat során kiderült, hogy a három asszony közül kettő előrehaladoit áldott állapotban volt. A gonosztevőknek felkutatása súlyos akadályokba ütközik, mivel a falu lakói félnek kiadni a terroristáknak.

Bár emberéletben nem esett kár...

A haifai hadbíróóság drámai körülmények között ítélte halálra a két fiatalkoru zsidó merénylőt

Arab tanvallomások ellentmondásai. — Egy szerencsétlen anya jajongásai. — A világ zsidósága egyöntetűen tiltakozik az új Justizmord ellen.

A „Népünk” eredeti palesztinai riportja.

Haifa. (Saját tudósítónktól). Ha nem egy szerencsétlen nép szerencsétlen gyermekei volnának, ha nem idealizmus üténé őket és ha nem két esztendőnek állandó terrorja volna a palesztinai település mögött, akkor érthetetlen volna az egész per, amely tíz napig folyt a haifai hadbíróóság előtt. Tízennyolc évesek, meggondolatlanok és önfeláldozók. Ismeri a kriminalisztika ezt a lelkiállapotot. Minden népnek vannak és voltak ilyen mártírjai, hogy csak egyet is említsünk, a sok tízezer közül. A szerb Príncipe Gavrilo, aki 1914 nyarán, Serajevóban két örült revolvergolyóval elindított egy olyan világhatalmizmat, amelynek most sincs vége és talán évszázadokra determinálja a világ történelmét.

A haifai angol hadbíróóság előtt három gyereket ült. Ők nem államfőket akartak gyilkolni, csupán arab utasokkal teli autobuszra adták le lövéseket. A golyók nem találtak, de ha találtak volna, akkor sem történt volna lényeges. Az arab terrort így nem lehet megfékezni. De itt nem meggondolt férfiakról van szó, hanem idealista és meggondolatlan gyermekekről. Ez az általános hangulat a tíz napig tartó tárgyalás alatt, amely bővelkedett érdekes és megrázó részletekben.

A MERÉNYLET

Megírta a „Népünk” is annak idején, hogy Ros-Pinoh mellett április 21-én három ifju merényletet követett el egy arab autobusz ellen. Elfogták **Abrahám Schein**, **Slomo Ben Josef** és **Salom-Jehosua Sarabim** nevű betaristákat, akik nem is tagadták azt, hogy ők követték el a merényletet.

A tárgyalást Sam őrnagy vezette, a bíróság tagjai voltak **Taylton** őrnagy és **Tafel** lieutenant. Ügyész **Robertson** kapitány. A tárgyaláson a vádlottak már tagadták a tettet. Tíz napig tartott a tárgyalás.

Az egyik vádlott anyja folyton fiához akart menni, de az örök természetesen nem engedték. Csak amikor elvezették őket, furakodott mellé és jajongó siró hangon kiáltotta, hogy mi lesz a fiával, aki ártatlan jó gyerek és most a bitófa árnyékában áll. Sokszor az egész épület harsog a szerencsétlen anyának jajkiáltásaitól, amikor átkozza a sorsot, hogy fia élete hajszálon függ.

A TANUK KIHALLGATÁSA

Először az autobusz arab soffőrijét hallgatják ki. Kijelenti, hogy három zsidó 20—30 lépésnyi távolságról öt lövést adott le, de nem találtak. Értesítette a rendőrséget, amely el is fogta a tetteseket.

Második tanu egy utas, aki hét lövést számolt meg. A harmadik egy arab rendőr aki elfogta a tetteseket. Kijelenti a tárgyaláson, hogy amikor odaért, a három tettes minden ellenállás nélkül adta meg magát, odaadták löfegyvereiket és a golyókat. Keresztkérdések sulya alatt bevallotta az arab rendőr, hogy nem ő volt az első, aki belépett az istállóba, ahol a betárok voltak, hanem a Mizrachi nevű zsidó rendőr és angol rendőrök.

Dr. Joseph a védő megállapította, hogy a vádlottak nem tudnak arabul, így nem is beszélhettek az arab rendőrrel. Az arab rendőrparancsnok, aki Ros-Pinoh-ban parancsnokól, kijelentette, hogy csak az autobusz soffőrijét és egy utast hallgatott ki. De ezek a jegyzőkönyvek is elvesztek.

Egy angol rendőr kijelentette, hogy

Rost Pinoh-t állandóan támadták a terroristák és állandó készültségben van a rendőrség.

Mizrachi rendőr kijelentette, hogy Ben Josef-nél nem talált fegyvert és az ki is jelentette, hogy csak dolga után járt, de nem vett részt a merényletben.

BEN JOSEF VADLOTT VALLOMÁSA

A kérdéses napon **dr. Ochowsky** megbízásából tisztogatta az udvart, amikor lövéseket észlelt. Valamit keresni ment az istállóba, amikor lépéseket hallott maga mögött. Akkor találkozott a rendőrrel, aki elfogta. **Dr. Ochowsky** és **Mose Bergman**, akik a **Plugat Betar** intézői **Rospinoh**-ban azonos vallomást tesznek, mint **Ben Joseph**. Kijelentették azt is, hogy egy évvel ezelőtt **Gottfreud** nevű zsidó telepest agyonlőtték bent a telepen. Egyszer bombát dobtak ellenük. Sok földet felgyújtottak és a mezőgazdasági munkát csak állandó fegyveres örök között lehetett végezni. Április 21-ike előtt három nappal terroristák rálöttek egy örrre, akit **Schurabin** vádlott kísért.

EGY VADLOTT APJANAK VALLOMÁSA

Schurabin apját hallgatják ki. **Dr. Joseph** védőnek kérésére fiát a vallomás tartamára kivezetik. Kijelenti, hogy fia állandóan levert, életunt, mert nehezen talált munkát. Amikor bejelentette, hogy **Rospinoh**-ba megy dolgozni, szívesen adta beleegyezését. Az orvosok ápolást irtak elő fiának, de neki nem volt pénze, hogy kezeltesse. Sokszor drámai fordulatokban bővelkedett a kihallgatás. Az orvosszakértők **dr. Herman**, **prof. Meyer** és **dr. Pappenheim** igazolták az apa vallomását, fia betegségét illetően.

A tanukihallgatások után megkezdődtek a vád- és védbeszédok.

Az ügyész szigorú büntetést kért mindhárom vádlottira, mindhármát az istállóban találták anélkül, hogy indokolni tudták volna, hogy mit kerestek ott ebben az időben. Három férfi követte el a merényletet és a közelben őket találták. Különösen kiemelte, hogy **Schein** és **Ben Joseph** vádlottak beismertő vallomást is tettek.

A védő: **dr. Philip Joseph**, nagyszerű beszédben vázolta a fiatalok lelkiválságát. Kérte a hadbíróóságot, hogy legyenek tekintettel a vádlottak fiatalosságára és arra a nem normális időkre, amelyben a palesztinai zsidóság él. Inkább demonstrálni akartak, mint merényletet elkövetni. Nem volt sem emberéletben, sem anyagban semmi kár. A nagy terror által előidézett lelki depresszióról beszélt, amely ma uralkodik Palesztinában. Két éve vannak folytonos zsidó áldozatok, akiknek lemészárlása felháborít minden érző embert.

AZ ÍTELET

Június 3-án pénteken kihirdette a hadbíróóság az ítéletet. **Abrahám Schein** és **Slomo Ben Josef** vádlottakat kötél általi halálra ítélték, **Slomo Schurabint**, gyenge elmeállapotára való hivatkozással, gyógyintézeti ápolásra ítélték.

Dr. Philip Josef védő emlékiratot intézett a főparancsnokhoz védeneci ügyében. Elmondja többek között, hogy **Schein** mindössze 17 éves és **Ben Josef** sem sokkal idősebb.

Az ítélet világszerte nagy feltűnést keltett. A szigorú ítélet újabb tápot fog adni az arab terrorlegényeknek, hogy folytassák káros munkájukat. A védő igazolni akarja

azt is, hogy **Schein** vádlott még 18 éves sincsen és így mint kiskorú halálra sem ítélhető.

Június 6-án vezércikkben foglalkozik a „Manchester Guardian” az ítélettel. Minden terrort elítél elvből, de most ennek a két halálra ítélt ifjunak kegyelmet kér.

A HATAS LENGYELORSZÁGBAN ÉS PALESZTINÁBAN

A varsói rabbinátus is kegyelmi iratot küldött a főkormányzónak Jeruzsálembe. Azonkívül a zsidó testületek kérelmére a varsói kormány is a jeruzsálemi megbízottja útján diplomáciai lépést tett az elítéltek érdekében. — Az összes ereci imaházakban imákat rendeltek el a két zsidó elítél érdekében. A telavivi városi tanács, továbbá **Rav dr. Isaac Hercog** és **Rav Jakob Meir**, a főrabbinátus nevében kegyelmi kérvényt nyújtottak be. A palesztinai héber sajtó egyöntetűen a két zsidó ifju megkegyelmezését kéri. — Az Új Cionista Szervezet is világszerte demonstrációkat rendez, különösen Lengyelországban, ahol mindent elkövetnek, hogy az ítéletet kegyelmi aktussal megváltoztassák.

A zsidó közvélemény nagy érdeklődéssel tekint a két halálraítélt vádlott sorsa felé, sok szeretettel, s ha bizonyos tekintetben elítélőleg is. Kétségtelen lelkesedésük, önzetlenségük, a zsidóság és Palesztina iránti nagy szeretetük általi martírumaikkal megrémegértük minden testvéri szív...

Engedélyezni fogja

a magyar kormány a nagyállatok rituális vágását is

Budapest. — Megbízható budapesti körökből nyert autentikus értesülésünk szerint, a magyar kormány rövidesen visszavonja a nagy állatok vágására vonatkozó tilalmat. Különösen az is gondolkodába ejtette az illetékes köröket, hogy a husipari szakmában körülbelül 400 keresztény alkalmazott maradt kenyér nélkül a vágási tilalom behozatala által. Hetenkint pontosan 500 marhával kerül kevesebb vágásra. Ez a szám megfelel a teljes olasz exportnak, amelyet a magyar állam csak nagy áldozattal tudott keresztülvinni. Mint nagyjelentőségű gazdasági eredményt emlegették annak idején az érdekelt körökben az olasz export megteremtését és ezt lerombolták a zsidóságra kényszerített rendszabályok által. 30%-al esett az élőmarha ára a csökkent fogyasztás által, de szakkörök szerint, most, hogy vége lett az eucharisztikus konjunkturának, még 20%-al fog esni az ára, úgyhogy a csökkenés 50%-os lesz. Egyedül Budapest városának 7500 pengő heti (cca 280.000 lei) fogyasztási adó csökkenést jelent a vágási tilalom.

A gazdaságszakszolgálat nem veszi jónéven a kormányzat a rituális vágás elleni intézkedéseit, mert az állatállomány értékesítése nagyjelentőségű volt mindenkor a mezőgazdasággal foglalkozó országban. Már annyira jutott ez az elkeseredés, hogy egy kimondottan antiszemita beállítottságú képviselő is interpellált a parlamentben oly irányban, hogy engedélyezzék továbbra is a rituális vágást.

A Londonba kiküldött hivatalos bizottság, amelyet egy fővárosi tanácsnok vezetett, visszaérkezett az angol fővárosból és kijelentette félhivatalosan, hogy az ottani gépek, amelyeknek tanulmányozására kimentek, megfelelnek a célnak s a szükséges módosításokkal együtt, alapja is lehet a vágási tilalom felfüggesztésének.

Illetékes helyről nyert értesülés szerint, mindezek a körülmények, valamint az ortodox és neológ központi irodák és nagy hitközség állandó memorandumozásainak rövidesen eredménye fog mutatkozni és kilátás van arra, hogy egészen rövid időn belül felfüggesztik a tilalmat és a csaknem félmillió főnyi magyar zsidóságnak módja lesz ismét rituálisan vágott húst élvezni Magyarországon.

Eduard Benes köztársasági elnök és a zsidóság

Csehszlovákia nem ért rá mostanában arra, hogy ünnepeljen, vagy ünnepeltesse magát. Születésnapja volt az elnöknek, 54 éves lett és talán éppen ezekben a napokban élte át életének egyik legnehezebb korszakát. A német ököl akart lecsapni a békés országra és talán nagyrészt annak köszönhető azt, hogy az egész világ mellé állt, mert Benes 17 éven át volt a fiatal köztársaság külügy-minisztere és ebben a minőségben osztatlan szeretet övezte az európai diplomáciában és sok-sok igaz barátot szerzett azok között, akik országok sorsát intézik.

Benes elnök számtalan esetben exponálta magát a zsidóságért, hosszú diplomáciai pályája idején. Akkoriban sokszor kijelentette, hogy a zsidóknak vannak jogaik államukkal szemben, amelyben laknak, joguk van az egyenlőségre és egyenlő bánásmódra és a szabadság szellemében kell a zsidókérdést rendezni ott, ahol ez egyáltalán felmerül. A csehszlovákiai zsidóságra vonatkozólag pedig kijelentette, hogy a „köztársaság alapjai a szabadságon és igazságon nyugsznak és minden jogot élvezhetnek a zsidók, amit más nemzetiségi kisebbségek kapnak”. A szombat megtartására vonatkozólag meg ezt jelentette ki a republika elnöke: „A szombat tartásának jogát sohasem fogja megzavarni senkisek a mi országunkban, mert a zsidók mint etnikai kisebbség, azt a jogot is élvezhetik természetesen, ami vallásuk megtartását teszi lehetővé. Minden befolyásomat latba vetem majd a jövőben is, hogy a zsidóság jogai csorbítatlan birtokában legyen”.

A csehszlovák köztársaság zsidósága nem sablonból mondja el imáját szombatonként a frigyláda előtt, amit a köztársasági elnök egészségéért és az ország javáért el kell mondjon. Őszintén és lelkesen imádkoznak az Egek Urához, hogy az emberi megértésnek ez a szilárd vára, amit ma Csehszlovák köztársaságnak neveznek, sokáig tudjon gondoskodni polgárainak biztonságáról és jólétéről.

Pesti házasság 1938-ban

— Igaz történet —

Dobroven koncert volt Budapesten. A VIII. sor negyedik székéről egy ur állt fel és ösztönös udvariassággal hajolt le, hogy átnyujtsa szomszédnőjének a leejtett műsoralapját.

— Thank you! — szólalt meg a bájos hölgy, mire a fiatal ember megkérdezte, hogy angol hölgygel áll-e szemben?

— Oh nem, amerikai vagyok — mondotta a leány tört magyarsággal és mentek kifelé egymás mellett. A leány vidáman és mosolyogva mondotta, hogy érdemes volt már ezért a Dobroven-koncertért is átjönni Amerikából. Elmondotta azt is, hogy New-Yorkban született, de vágott megnézni apja szülőföldjét. A család ismerősei már széjjelszédtek a világba, rokonai sincsenek Magyarországon.

Együtt mentek ki a színházból és a lány tovább csacsogott. Elmondotta, hogy néhány nappal ezelőtt jött Pestre, volt az operában, most koncerten, mert nagyon szereti a magasabbrendű zenét.

A fiú bevallotta, hogy szintén nagy zenerajongó, amely feledtetni vele a hétköznapok gondjait. Hazakisérte a leányt a Rákóczi-úti Pannónia szállóáig. A kezét nyujtotta és kimondta az esetben bűvös szót:

Amikor Löw Immanuel a felsőházban beszélt

Most, hogy a 85 éves tudós a magyar főrendiházban felszólalt a „zsidótörvényvel” kapcsolatosan, álljunk meg egy kissé e csodálatos élet mellett, hogy lerakjuk elé a tisztelet attribútumait. S ha már itt tartunk, mondjuk el néhány szóban, hogy honnan, kitől származik ez a kivételes képességű férfi. Atyja, Löw Lipót 1811-ben született Czernahora nevű morvaországi faluban, 1875-ben halt meg és arról volt nevezetes, hogy magyar nyelven ő kezdett a templomokban prédikálni. 1840-ben Nagykanizsán volt rabbi, 1846-ban pápai rabbi, ahol szabadelvű felfogása miatt az ortodox irányzat támadta. 1848-ban, mint a forradalmi csapatok táborigója, izgató beszédeket tartott az osztrák szoldateszka ellen, miért is két hónapra el is ítélték. 1850-ben lett szegedi pap, ahol teológiai, történelmi és archeológiai tanulmányainak élt. Sokoldalú tudós volt.

Löw Lipót fia, Immanuel, aki most 85 éves korában a magyar főrendiházban felszólalt. 1854-ben született és 1878-ban lett atyja utóda a szegedi rabbi székben. Világszerte ismerik, mint a zsidó tudományok kiváló művelőjét, mint botanikust s mint a magyar nyugati szertartású zsidóság kimagasló vezéregyéniségét.

Egyeszerű fekete talárban állott a magyar főrendiházban Löw Immanuel, a tudós főpap. Amikor kéziratát maga elé emelte, mozgolódás támadt a főrendek között. Odagyülekeztek Löw Immanuel köré. Tizenöt percig beszélt az agg tudós. Mintha a nyolcvanöt éves életkor gleccseri magasságából hangzott volna el a főrabbi szava, valahonnan nagyon messziről, távoli időkből egy elmúlt évszázadból. Ez a beszéd olyan volt, mint egy templomi ima, olyan volt, mint bucsuszó.

Togal

Togal-tabletta biztos hatású mindennemű
hűléses betegségeknek,
gripa, rheuma, köszvény, újszülöttség,
ideg- és főlélésnél.
Togal még idült esetekben is hatásos.
42, 14 és 3 tablettás csomagolásban.

— A vizontlátással Azt hiszem, nincsen abban semmi, ha mi találkozunk. Csak még egyet — mondotta a leány vidáman — egyről elfeledkezett: hiszen még be sem mutatkozott.

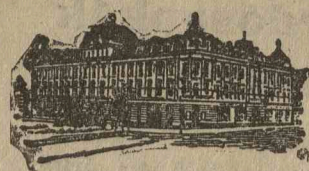
— Ejnye, igazán — mosolygott a fiú zavartan. Dr. László István vagyok.

— Kertész Éva — és ha holnap találkozni akar velem, hívjon fel telefonon.

SZERELEM

Mindennap találkoztak ezután. Operába jártak, színházakba és együtt rajongtak a zenéért. László doktor elmondotta, hogy 180 pengő fizetése van, amiből megél. Néha még ajándékot is tud küldeni özvegy édesanyjának, aki Jánosalmán él és kis gazdaságot vezet. A leány még elbeszélte, hogy apja harminckét évvel ezelőtt vándorolt ki Amerikába, ott megrősült, gyárat alapított, ami igen jól megy.

Éva autóját is magával hozta Európába. A sportszerető amerikai leány saját Chrysler-kocsiján járta be Európát. Sokat jártak mindenfelé és két heli ismeretség után a barátság egyre mélyebb lett a két fiatal között. Csak egy dologról nem beszéltek, ami csunya és kellemetlen: a politikáról. Nem érdekelte őket faji kérdés, német-olasz tengely, cseh konfliktus, sem zsidótörvény: semmi nem érdekelte őket, csak egymás iránt éreztek mély vonzalmat.

Csak a GRAND HOTEL

LAFAYETTE-ben
lakjon Bucurestiben

Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 — Telefon 3-3410

Azzal kezdte a főrabbi, hogy husz évi izgatás eredménye ez a törvény. Az izgatókkal nem egyezkedni kell, az izgatókat meg kell fenytetni. Elmondotta azt is, hogy tizen-nyolc évvel ezelőtt ennek az izgatásnak első áldozata volt ő, amikor egy rosszindulatu antizemita vádra egy hónapi fogságot szenvedett el.

Azután hitvallomást tett Löw Immanuel. Mi zsidók — mondotta — hiszünk a feltámadásban. Nemcsak az ember és a lélek feltámadásában, de a jogegyenlőség feltámadásában is, amelyet a zsidótörvény eltemetett. Idézte az Újtestamentum görög szövegét, amely megőrizte a két arameus szót:

Talitha kumi! Kelj föl báránka, kelj föl leányka és a tetszalott életre kelt. Sohasem hittem volna, hogy nekem nyolcvanöt éves koromban védőbeszédet kell tartanom vallásom mellett és a zsidótörvény ellen.

Elmondotta, hogy tizenhárom éves korában, apja házában kezét csókolt Eötvös József bárónak, aki a magyar zsidóság emancipációját elősegítette. Elmondotta, hogy Gömbös Gyulával, az elhunyt miniszterelnökkel beszélt, aki nem terjesztette volna elő ezt a törvényt és megszerette a szegedi zsidókat az ellenforradalom megszületésekor. zsidókat az ellenforradalom megszületésekor. kumi! az arameus nyelvű kifejezést, amely azt jelenti, hogy a magyarországi zsidóság nem akar elbucsuzni az egyenlő jogok korszakától, mert ami most van, csak átmenet egy új kor felé, amikor majd felkel a magyar szabadelvűség és újra járni kezd, mint Jairus leánya.

Azzal fejezte be: Ugy szeretném befejezni: Amen! és utána vége volt a drámai jelenetnek. Néhány órára rá megszavazta a magyar főrendiház a törvényjavaslatot. Löw Immanuel nem várta meg a szavazást. Elment, fájo szívvel, vérző lélekkel az agg tudós... szegény, ezt kellett megérje...

A Gellérthegy egyik padján ültek egyszer, amikor a fiú megkérte a leány kezét. A leány elpirult és igent intett fejével. A leány meghívta, hogy jöjjen el vele édesanyját meglátogatni Jánosalmára, mert be akarja mutatni menyasszonyát. A leány boldogan mondott erre is igent.

KOMPLIKÁCIÓ — A ZSIDÓSÁG

A fiú hazautazott anyjához, hogy előkészítse a látogatást. — Holnap ragyogni kell az egész háznak. Azt szeretném, ha menyasszonyom mindennel meg lenne elégedve.

— Nem lesz semmi kifogása, drága fiam — mondotta az anyja. — Már oly kíváncsi vagyok Évára.

— Csak arra kérlek édesanyám, hogy tedd el ezeket a gyertyatartókat innen. Ebben a házban nem szabad semmi olyat látni Évának, ami őt a mi volt zsidóságunkra emlékeztetné. Nagyon kérek édesanyám — én tisztelem ugyan meggyőződésedet — azonban lásd be, hogy Éva előtt, aki tipikus keresztény leány, teljesen felesleges mindenemű ósdi vallási megnyilatkozás. És ne felejtse el, hogy én magam tulajdonképpen keresztény vagyok...

— Sohasem látlak annak, édes fiam, sohasem látlak kereszténynek, én mindég zsidónak tekintelek.

Fürdőcipők
Fürdősapkák
Strand-olaj
Strandkrém
 nagy választékban érkezett

Drogueria „Apollo”

Farkas István

Oradea, Bdul. Regele Ferdinand 7. bis és
„CORSO” PARFUMERIA
 Bdul Regele Ferdinand No. 13.

Az első munkácsi évforduló

Szivan 2-án kegyeletes ünnepe volt a chassidizmus híveinek. Sokezer ember jelent meg a munkácsi temetőben, hogy Spira Lázár z. c. l. emlékének áldozzon, haldlának első fordulóján. Sokan utaztak Munkácsra, akik tántoríthatatlan hívei voltak a legintranzigensebb rebbenek, aki az utolsó században élt. Különösen volt tanítványai azok, akik ápolják emlékét és szervezetet is létesítettek, „a munkácsi tanítványok szövetsége” címen. A megdicsőült veje, R. Bórich Rabinovitz főrabbi, az utód, akit tisztelet és szeretet vesz körül. A „Darché Tsüvó” nevet viselő talmudi főiskola 250 növendékét ősrégi tradicionális szellemben nevelik. Most egy 25 méter hosszúságú sátozt építettek a főrabbi kertjében, ahol nyáron, a friss levegőn fognak tanulni az ifjak. A menza élmezése igen eredeti szempontok figyelembevételével történik. A jesiva Misnájosz-egyletet alapított, amely a Jährzeitok alkalmából végzi a tanulás kötelezettségét és akinek Jährzeitja van, az egy „menza-napot” adományoz, vagyis fedezi egy napi költségét a menzának. A beszhamidrosban egy nagy táblán vannak feltüntetve a nevek és dátumok, mikor van az illetők után Jährzeit.

Nagyon érdekes visszaemlékezéseket közölnek ez alkalomból hívei. Egy könyv megírja — amelyet tiszteletére adtak ki — hogy nyolc év előtti jeruzsálemi tartózkodásakor Alfandri nagy kabbalistával találkozott, aki akkoriban 117 éves volt és akkor halt meg.

amikor a munkácsi ott volt. Ez a találkozás a kabbalistával szívügye volt a munkácsi rabbinak. Szivan 2-án érkezett akkor vissza a Szentföldről, ahol nagy tömeg várta. Amikor házába ért, zenével akarták köszönteni, de leintette őket, visszavonult szobájába, ahonnan sóhajtozás hallatszott és ezeket mondta: „A szívem, a szívem, csak a szív tudja a magáét”. Azt hitték akkor, hogy a jeruzsálemi nagy mesterre gondolt és hét évre rá, Szivan 2-án, pontosan ugyanabban az órában lehelte ki lelkét.

Ilyen és hasonló érdekes történetek keringtek a hívek ezrei körében, akik körülállták sirját az évfordulón, hogy a zsidóság jobb sorsáért imádkozzanak.

Igy néz ki egy „drückeberger?”

Néhány héttel ezelőtt megírtuk, hogy a csehszlovák köztársaság katonaköteles korban levő férfiai milyen lelkesen gyűltek a zászlók alá, amikor arról volt szó, hogy a határok veszélyben vannak. Irtunk szakállas, pajeszos zsidókról, akik szívesen tettek eleget a parancsoknak, sőt azt is megírhatjuk utólag nyert értesülés szerint, hogy péntek éjjelre volt elrendelve a részleges mozgósítás és a legvallásosabb zsidók is azonnal mentek, mert nem is gondoltak arra, hogy „ráérnek” majd vasárnap, vagy szombat éjjel.

Legszébb dokumentuma a csehszlovákiai zsidók lelkességének az egy Smolinsk-ban (Szlovákia) lakó zsidó kereskedő, névszerint Weinberger Hermannak esete, aki értesítést kapott a katonai parancsnokságtól, mely szerint, tekintettel arra, hogy betöltötte az 50-ik életévét, nem tartozik többé semmiféle katonai szolgálatot teljesíteni, Weinberger visszaküldötte a parancsnokságnak a kapott értesítést és ezt az eljárását azzal indokolta, hogy elég fiatalnak és tetterősnek tudja magát ahhoz, hogy ezt ne vegye tudomásul és ha kell, mindenkor kész fegyvert fogni, amikor a köztársaság és a szabadság ügye veszélyben forogna. Az egyes ezredek parancsnokai napi-parancsban közölték ezt a szép gesztust, amely újra eloszlat egy legendát és rágalmat, ami a zsidó „drückebergerek”-ről szólt.

Ismételjük, amit néhány héttel ezelőtt ezzel kapcsolatban írtunk: egy olyan országban, ahol a zsidók emberi jogokat élveznek, ott készek még úgy is áldozatot hozni hazájukért, ahogy azt ez a nem nagyon hősiességű Weinberger Herman tette, aki most már nem kell katonának lennie, betöltött koránál fogva, de ő ezt nem veszi tudomásul, mert har-

colni akar azért az országért, ahol nyugalmat, munkát és biztonságot talált. Hogyan is írják a német lapok gyűlölködő cikkeik végén? Ez a zsidó! Nos hát, mi is azzal végézzük: ez a zsidó, ez a Weinberger Herman. Ilyenek tudunk mi valamennyien lenni, ha jók hozzánk...

— Palesztina-pavillon létesül a new-yorki világiállításra. (New-York). Thomas Mann, a Nobel-díjas író, május 19-én tette le az 1939. évi világiállításra építendő Palesztina-pavillon alapkövét. A kő, amit letettek, egy olyan zsinagógából származik, amelyet most ástak ki a palesztina-libanoni határon és korát a keresztény időszámítás előtti harmadik évszázadra teszik. Thomas Mann többek között ezeket mondotta: A keresztények épen úgy remélnék és hisznek a zsidó otthon felépítésében, mint maguk a zsidók. A zsidóság, minden üldözés és elnyomás dacára megingathatatlan marad. Hiszem, hogyha a zsidó fajiság és szellemiség, a földhöz való kötöttséggel párosul, akkor döntő szerepet fognak játszani az emberiség történelmében. Ezután La Guardia beszélt, New-York város főpolgármestere. Dr. Stephen Wise főrabbi, Joseph Gurion, a Waad Leumi megbízásából és Stephen vor Hees, a kiállítási bizottság nevében és más prominens egyéniségek.

— De anyám, hogy mondhatsz ilyet, hiszen engem még a törvény is kereszténynek ismer el.

— Ugy, a törvény? Azért, mert szegény megboldogult apád elkövette élete legnagyobb hibáját, elhagyta veled, a kislíval együtt 1919 júliusában a zsidóságot? Hát azt hiszed, hogy te, akit még júliusban kereszteltek meg, már keresztény vagy, vagy azok, akik egy hónappal később tartották fejüket a szenteltvíz alá, azok még zsidók? Ne beszélj így fiam, ne tépd fel bennem ezt az amúgy is folyton sajgó sebet...

— Nem akartalak megbántani — mondotta a fiam — nehéz lélekzettel. Ez a leány számomra mindennél többet jelent. Neki azt kell hinni, hogy mi keresztények vagyunk! Tedd meg ezt édesanyám én miattam és tégy félre minden más érzést.

FURCSA CSALÓDÁS...

Szép májusi vasárnap volt, amikor lefutott az autójuk Budapestről Jánoshalmára. Éva vidáman lépett ki az autóból és rögtön az özevgyasszony nyakába ugrott. Mindenki megszerette az amerikai leányt. Villásreggeli után megmutatták a kis birtokot, a kerlet, az erdőt. Minden nagyon tetszett Évának. Ebéd után a lakás egyes részeit mutatták meg a boldog fiatal leánynak, amit ő mosolyogva nézett és mindenre volt valami vidám megjegyzése.

Elérkeztek a fiam régi szobájába, ahol a falon egy képre esett tekintete, amelytől elsápadt és csaknem elájult. Ugy kellett megfogózzon.

— Mi baja, Éva?

— Pista, én azt hittem... hogy maga zsidó! Alig tudott a fiam és édesanyja magukhoz térni zavarukból, majd a fiam — mint akit fejbeközlötték — felkiáltott:

— Éva, csak nem...

— De igen, én zsidó vagyok és magának meg kellett volna mondania, hogy maga nem az.

A fiam nem tudott mit válaszoljon nagy zavarában, csak édesanyja felcsukló zokogását hallotta, amikor így szólott:

— Látod fiam, elért az Isten büntetése, mert letagadtad, hogy valaha zsidó voltál...

— Hogyan, Pista zsidó volt? — kérdezte a leány megdöbbenően és örökké mosolygó szemé, mintha villámokat szórt volna...

— Igen — felelte a fiatal doktor — apám 19 évvel ezelőtt keresztény lett és én is az lettem, az ő akaratából, de édesanyám zsidó maradt...

— Sajnálom, hogy így van — mondta a leány. — Nálunk Amerikában ezt nem ismerjük. Furcsa is, hogy valaki elszakadjon a sorsközösségtől, amelybe született, amikor az bajban van. S ha az apa meg-

boltt, a fiának kötelessége lett volna ezt a bollást helyrehozni. Fáj, hogy ezek után el kell válnunk, de az az érzésem, hogy én csak zsidó ember oldalán lehetnék boldog. Most pedig megyek, Isten velük...

EPILOGUS

Dr. László István újra Budapesten. Szobájában ül és fejét kezébe hajtva ül. Ezért lett apja renegát, ezért kellett megtagadni a multat hogy „legalább fia számára biztosítsa a zavartalan boldogságot”. Most, amikor az első és igazi boldogság találkozott vele, épen ez a gyáva jóskeresés tette ezt semmivé. Nem, nem lehet ezt tovább birni. Lelki meghasonlás lett urrá rajta, ami évekkal öregítette meg néhány nap alatt az életerős férfit.

Happy-end?!

A kalocsa rabbi hivatalnál két ember jelent meg a napokban. Dr. László István és édesanyja. Az ügyvéd bejelentette, hogy visszatér a zsidósághoz...

Tanulsága nincsen ennek a megtörtént esetnek. Mondjuk azt, hogy mindenkinek az életébe jöhet egy amerikai gazdag zsidóleány s akkor megbánja, hogy kikeresztelkedett? Naiv tanulság volna. De kétségtelen, hogy van abban valami, hogy jó sorsa sem származhat abból, csak baj és keserűség, ha valaki renegátá lesz...

Wasserstrom Sándor:

Ahol a halálban is luxust fejtenek ki

Márványkő-csodák, virágoskertek, szökőkutak a bucarestii temetőben. — Ahol derűssé teszik a temetőt. — Séta az „Élet Háza”-ban. — Százmilliókat költött az utóbbi évtizedekben a gazdag fővárosi zsidóság, halottai nak kultuszára.

— A „Népünk” eredeti riportja. —

Vannak országok, ahol különleges temető-kultusz van. Viszont ismerünk olyan helyeket, ahol az elmúlt nemzedékek után alig marad valami emlék. Lehet vitatkozni ennek, vagy annak a helyességéről. Egy kétségtelen: a tudomány, különösen a régészetnek és a történelmi kutatásnak rendkívül sok haszna volt már a sirköves emlékekből. Sokat lehetett le és kiolvasni régi kövekről, elmult évezredek és századok eseményeiből. Csak egyet és ezuttal a legujabbat említem meg. Magyarországon találtak zsidó sirköveket, amelyek azt igazolják hogy 1700 évvel ezelőt, már laktak zsidók ott, tehát a magyarok ázsiai „beszivárgása” előtt is. Csak hogy tempora mutantur és most mi zsidók lettünk „beszivárgóknak” deklarába.

Ha egy város zsidóságát meg akarjuk ismerni, akkor nem elég megnézni a templomokat, iskolákat, a tanintézeteket, gyárakat és kereskedéseket. Okvetlenül meg kell ismerjünk temetőit is, mert azon keresztül következtethetünk az illető város zsidóságának sokféle tulajdonságára és bizonyos szempontból mentalitására is. Amikor már elfáradtam a dolgozó, rohanó Bucuresti figyelésétől, amikor az élők közül egy kis csendre vágytam, akkor eszembe jutott, hogy több minden parknál és minden csendes zugnál: a bucarestii temető. Beszéljessünk egy kicsit a néma zsidósággal is, akik korán, vagy későn, de az örök pihenésbe jutottak. Lássuk csak, mit tud „produkálni” a kegyeletes Bucuresti, mit mutat akkor ez a furcsa nagyváros, amikor temetőjéről van szó.

A TEMETŐ KOMFORTOS FELSZERELÉSE

A Colonel Mihai Ghica sosszén, mondhatni a város szívében terül el ez a temető, amelyet 1882 óta vesz igénybe a főváros zsidósága.

A Cimitirul Philantropia. Kivülről egyáltalán nem látszik, hogy mögötte mi van. Körülbelül 300 méteres épület-frontja van az uccára, zárt kapukkal. Mintha valami intézet volna, holott az „élők háza” van itt, ahol sok-sok ezernyi zsidó halott jutott egy boldog, vagy küzdelmes élet után az örök pihenésre. Bevallom, nem is az az érzésem, mintha temetőbe jutnék. Hol van ettől a csendes, egyszerű kis falusi zsidó temetők csendje? Itt nincsen romantika, nincsenek szegényes sirkövek, (ha vannak, azok is úgy hátul, mint ahogy a szegények mindég hátul kullognak az élet szinpadán is), itt is a pénz dominál. De nemcsak a pénz, hanem a „komfort” is. Az első impresszió, — ha szabad és lehet ezt a szót használni — jó. Amikor belépek, baloldalon hatalmas szobát látok, szép szőnyegekkel. A terem egyrészen, a földtől körülbelül 20 cm.-nyire kiemelkedő selyem szőnyeggel bevont ülőhely. A gyászolók részére, akik a temetőből jövet leülnek és itt fogadják a kondolálókat. A teremben köröskörül a volt és jelenlegi szentegyleti elnökök olajképei. A jelenlegi elnöknek: Josef Sternbergnek rézkarcos képe. Fekete kandelaberek, fehér égőkkel, modern stílusúak, megkapó és há kissé teatrális is, de bizonyára így kívánja meg a bucarestii zsidók „szépérzékét”. De nemcsak ez a helyiség van itt. Van itt a rabbikarnak és kántoroknak is külön helyiségük, ahol tartózkodnak, valószínűleg ha kell, át is ülőznek.

Jobboldalt, az ugynevezett „lahare” szobák. Külön férfiaknak, külön nőknek. Hatalmas, körül fehér csempékkel ellátott szobák, hideg-meleg víz-

zel, megfelelő és az ehhez a szomorú aktushoz szükséges felszereléssel. Amikor beljebb megyünk, hatalmas ravatalozó. Ugy néz ki, mint egy kápolna. Négy tornya van. Körül márványablak, imákkal és a régi vezetőknek, mecénásoknak márványbavésett nevei. Négy oszlopon nyugszik a hatalmas felső konstrukció és középen vasszerkezeteken a „ravatal”. Körül lámpák, falikarok, álló, hatalmas kandelaberek, feketék és körül szőnyegek, padok, ahol a „publikum” ül. Ott van az előimádkozó állvány is. Amikor a kegyeletnek eme luxurióz helyiségeit megnéztem, megtaláltam az „üzem”-hez szükséges garázsokat, kocsiszínekét és mindent, amire egy ilyen üzemnek szüksége van.

A TEMETŐ — VIRAGOSKERT

Ennyi látnivaló után kíváncsi voltam magára a temetőre. Az első kép lenyűgöző és többórú barangolás után is az első impressziómnál maradok. Hiába járok itt a sírok között, nem érzem az elmulás lehelletét. Igaz, hogy június van, a pompázó virágok hónapja, de azt hiszem, hogy még télen sem szomorú ez a hely. Most virágorgia és gyönyörű márványok tündöklése. Ahogy belépünk, először egy karcsu, magas fehér márványból faragott gyönyörű obeliszik tűnik elém. Tetején bronz Dávid-csillag, közepén örök mécses, amelyben villany ég. Körül gyönyörű délszaki csoportokkal. Oscar Kaufman, a Banca de Credit igazgatójának adománya, aki azt felesége, Stefánia emlékére emeltette. Őt esztendővel ezelőtt fiatalon elhunyt hitvesének. Nem messze tőle, az első sorban van hatalmas síremléke is. Férje kegyelettel ápolja (vagy ápolatja, mert elfoglalt ember) a sírt, teli van most is gyönyörű virágokkal. Néhány lépésnyire Dr. M. Beck főrabbinak síremléke, aki a Korall-templom első főabbija volt, akinek fia ma iskolaigazgató egy ismert bucarestii iskolában. Magyarországról származott. 1856-ban született és 1929-ben halt meg. Néhány lépésnyire a Socec cég és „Grand Hotel” két dús gazdag tulajdonosának, a Schwartz és Soragai családoknak vörös márványból készült festői sírboltja. De amerre néz az ember, mindenütt márvány és márvány. A fehér carraraitól, végig a vörös, szürke, barna és fekete árnyalatokig. És virágerdő, virágzó fák, napfény és „derű”. A Karmitz család sírboltja bécsi, izléses faragású márványból. Őt részes, már előre kiszemelve, elkészítve és első rekesze a szeretett atya: Marin Karmitz által már két éve elfoglalva. Vannak közbe rabbi-sírok is. Itt van a Targu Lapusról származott Berger Izraelnek sírköve, aki a sírfelirat szerint hét művel gazdagította az amugy is gazdag héber irodalmunkat. Mellette még két rabbi-sír. Jakob Spielman és Rabbi Eisik Tauber, mindegyik a nagy hitközség rabbija volt. Itt van a Schorr főrabbi már díszesebb, 3-as sírja. (Nincs külön ortodox temető!) De ezek csak „második sorba” kerültek. Érdekes, hogy itt is van „első sor”, amelyben természetesen csak a nagyon gazdagok fekszenek. Itt nyugszik Ely Berkovits is, vörös márvány sírkő alatt, rajta hatalmas, művésziesen elkészített bronz mellplakkal, amelyet a hitközség tétetett fel, kegyelele jelül elnökének, aki nagyon sokat áldozott és dolgozott a zsidóságért és hitközségéért.

Nem lehet leírni a többholdas terület minden egyes különlegességét, amelyhez mindenféle jólápolat sétatérzerü aszfaltjárdák vezetnek.

A temető maga nem fogad már be mindenkit.

MARAD A FIATALSÁG fényképezőgépe

A GÉP LEI 250
FILM 10 FELVÉTELRE LEI 32

Kapható a szaküzletekben
KÉPVISELET: „SIDA” BUCURESTI
CAL. CALARASI, 65

Csak azok juthatnak be ebbe a „földi paradicsom”-ba, akik a helyet jól megfizetik. Mert ha valaki ma már idekerül, akkor előbb egy ismeretlen, névtelen halottnak csontjait teszik arrébb, hogy neki helye legyen. Érdekes az is, hogy minden család sírboltján, vagy egyes ember sírkövén, művésziesen kikapozva rajta van szimboluma annak a foglalkozásnak, amelyet űzött. Így ismerhető fel a sírkövön, ha valaki életében gazdasági tényező, író, költő, tudós, katona, színész, szobrász vagy más foglalkozású volt.

A Libros család gyönyörű fehér márvány monumentuma emlékeztet bennünket az általuk teremtetett iskolahálózatra. Ma már nincs zsidó vonatkozásuk, mivel az általuk teremtetett iskolák nem zsidó vezetés alatt állanak.

Mennyi pénz fekszik itt. Kénytelen vagyok ilyen prózai dolgokra is gondolni, amikor sírkövek értékét becsülgetem. Nem milliók, hanem százmilliók, talán milliárdos értékek is fekszenek itt, a tízezrekre menő „holt” anyagban. Mintha a genai márványtobzódást látnám, vagy a többi híres olasz temetőket. Itt látom dr. Bamberger Izidornak fehér márvány emléket, aki, míg élt, a Zsidó Párt első elnöke volt. Egész családi sírbolt ez, de ma még egyedül ő nyugszik itt. A többi rész a családé.

KÉTSZÁZ ELESETT ZSIDÓ TISZT

Két hatalmas obeliszik a temető legszebb helyén, közepén. Tetején bronzasok. Mogendovid van csőreikben, négy oldalukon háborús srappellek, amelyeket láncokkal kötöttek egymáshoz. Mindenfelé jólápolat aszfaltos utak, egy rondót szegélyeznek a temető kellős közepén luxurióz virágágyakkal. Kétszáz elesett zsidó hősnek sírja, két sorban, a temető teljes szélességében. Tiszteke. Vagy még szabatosabban: főleg elesett zsidó orvosok, akik a világháborúban haltak meg. Egyforma sírok, mindegyiken márványból készült fegyver, kard és rohamsisak. Ápolnak ezek a sírok.

Június 2-án nagy és kegyeletes ünnepség folyt le a temetőben a zsidó hősök sírja előtt. I. Niemerover grand-rabbi állott először a szószékre és mély benyomást keltő hazafias prédikációt tartott, amelyben kiemelte a zsidó hősök szerepét és a nap jelentőségét és fontosságát. A grand-rabbin kívül megjelentek a hitközség és szentegylet vezetősége, hivatalnoki kara és mintegy tízezer főnyi tömeg.

A hatóságok képviselői is megjelentek az ün-

Egészségét veszélyeztető Náthaláz-Grippa Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a Senlaslo fertőtlenítő toalett szappant, megóvja egészségét,

nepségen. Főleg a tisztikart képviselték magasabb-rangu tiszték. Gh. Couatu tábornok vezetésével, akit a nemzetvédelmi minisztérium küldött ki. Diszszázad jelent meg az ünnepségen, amely tisztelgett az elesett bajtársak sírjai előtt. A tábornok nagyhatású beszédet tartott, amelyben kiemelte áldozatkészségét azoknak, akik életüket áldozták a Trónért, a Hazáért és mindenért, ami román.

„Ezen a napon megjelenik a román társadalom minden rétege a nemzet hőseinek sírjánál — mondotta Couatu tábornok — hogy hálánkat kifejezzük azok előtt, akik kötelességük teljesítésekor meghaltak, ránhagyva egy hatalmas és nagy országot és követésre méltó példájukat”.

A tábornok beszéde után a katonai zenekar gyászindulót intonált. Majd felolvasták a temetőben nyugvó hősök neveit, végül koszorukat helyezték el a sírokon, amelyet a hadsereg adományozott.

Az ápolt utak mellett vannak kis márványpadok. Ezek külön-külön mindegyik egy művész-tek és ajándékok. Mindegyiken rajta van annak a neve, aki adományozta.

Hirtelen megállok egy mű-kő emléknél.

Egy hely — bevallom, az egyetlen, ahol nagyon belémnyilallott — az elszakított Tórák maradványait őrzi. A következő rövid felirása van héberül: *Itt lettek eltemetve a szentírások: 568? Tamuz hó.*

Amikor 1927-ben voltak az emlékezetes oradeai, huedini, cluji, apahidai szomorú napok, ide is elkerültek Tórároncsok, szétszakított pergamentek. Ide temették őket, hosszas hányattatásuk után. Az egész bucaresti zsidóság résztvevett elhantolásukon. Szép emlékoszlop őrzi emléküket. Meghatóbb, mint-ha emberek lennének itt.

Érdekes hogy egy időben — régen — külön temették el a férfiakat és külön a nőket. Megható még az a néhány sírkő, ahol azok nyugosznak, akiket valami különös szerencsétlenség ért, amikor életüket áldozták zsidóságukért. Ezeknek sírkövén a nevek mellett martiriumuk jelzésként „kodas” „szent” jelzés van.

„ADOLF HITLER”

Hogy kerül ide? Már irtak róla, amikor Hitler uralomra került. Kutatgatták is, hogy vajon nincse kapcsolat közöttük. Kiderült, hogy nincsen. Ez a Hitler Adolf 1892-ben halt meg, hatvan éves korában. Valószínűleg zsidó volt és nem tudhatta, hogy valamikor neve szimbolum lesz és hetvenmillió ember, napjában többször elmondja majd: „Heil Hitler”. Neki is „heil” már, mert nem érte meg az időt, amikor névrokona ennyi bajt zudít a világ zsidóságára.

Nézegetem sírfeliratát, melyen dr. Barasch kegyeletes egyletének egymásba kulcsolt keze van kivésve. Fölötte a következő örökéletű mondással: *v'ahavtu leréácho komaichu: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.* A felebaráti szeretet örök zsidó szimboluma. Egy hatalmas fának lehajló ágai árnyékot vetnek az elhanyagolt sírra.

Sok kis szökőkút mindenfelé, az „élet vizét” szimbolizálja. Ahol kezet mosnak, az is szökőkút-szerű, márványból készült.

EGY SZÁZÉVES TRAGÉDIA

Egészen hátul, a kerítések mellett árkok vannak. Ezzel kapcsolatosan nagyon érdekes dolgot tudtam meg. A múlt század harmincas éveiben, valami „főbenjáró” bűn miatt halálra ítélték egy romániai zsidót. Ki is tüzték már a kivégzés napját, amely rettentő csapás lett volna a zsidóságra. Hiszen nagyon ritka eset az, hogy zsidót kivégezzenek. A tömeg már előre örült, hogy micsoda látványban lesz része. Egy zsidót fogtak akasztani. Fia állandóan vitt be neki ételt (akasztás még nem volt olyan modern a börtönökben). A zsidó egyszer

apja könyörögve kérte arra, hogy ölje meg, mert halála, ha nyilvánosan történik kivégzése, nagy szegényt jelent az összzsidóságra. Fia borzadva hallotta apja kívánságát, de mert egy halálraítéltről volt szó, elment az akkori rabbinátushoz, hogy megkérdezze, mit tegyen? Napokon keresztül tárgyalták, míg végül úgy döntöttek, hogy tekintettel a rendkívüli helyzetre, megengedik ezt a szülőgyilkosságot. Már ácsolták az akasztófát, a nép is gyülekezni kezdett, amikor hírül hozták, hogy a delikvens meghalt. Valaki megölte. Senkisem tudta

Fakiviteli lehetőségek Romániából Palesztinába

Palesztina 1935-ben összesen 500.126 font értékű faanyagot vásárolt külföldről. A zavargások első évében, vagyis 1936-ban a favevitel értéke 202.569 fontra esett vissza és ennek megfelelő arányban csökkent a romániai import is. Nyilvánvaló tehát, hogy a palesztinai fapiac az országban levő rendtől függ. Bizonyíték erre az, hogy elegendő volt a rend helyreállításának a pusztá illúziója is és 1937-ben a favevitel értéke megkétszereződött, amit a Romániából oda irányuló kivitel is megerősít. Az elmúlt évben Románia 267.395 font értékű faanyagot exportált Palesztinába az 1936. évi 120.714 fonttal szemben.

Tájékoztatásul közöljük, hogy — és ezt alá kell huzni, mint jelentőségteljes tény — az 1937. évi építkezési tevékenységet nem ujonnan jött tőke támasztotta alá, mert hiszen a bevándorlás még kisebb volt, mint az előtte való évben is. Ebből azt állapítjuk meg, hogy van az országban tőke (1937. decemberében a bankbetétek 16.286.356 fontot tettek ki), amely csak arra vár, hogy a helyi viszonyok normalizálódjanak és akkor investálódhassék. Palesztinában az új beruházások legtöbbször saját épületeket kíván meg. Ha fel- említiük még a bevándorlás korlátozásának átmeneti jellegét, el kell ismernünk azt az igazságot, hogy Palesztina legfőbb beviteli cikke az épületfa marad.

Ami a román fa kiviteli lehetőségeit illeti, megállapítjuk, hogy 1936-ban is Románia volt Palesztinának legnagyobb szállítója.

De a Románia és Egyiptom közötti kompenzáció (árucsereviszony) következtében, valamint az egyiptomi font jobb értékesítési lehetőségei miatt az Egyiptomba szállított román deszka gyakran olcsóbb 1—2 shillinggel. Hasonlóképpen az Egyiptomba irányított fa minősége jobb, mint a palesztinai piacra küldött árué. De nem utolsó sorban az is befolyásolja a palesztinai üzletet, hogy míg az egyiptomi fontért 745 lejt kap a román exportőr, a palesztinai fontért csak 650 lejt kap.

Ezeket a tényeket csak azért említettük meg, hogy annál világosabban kiemeljük a palesztinai piac fontosságát a román épületfa számára.

Palesztina déligyümölcskiviteléről ismert. Ezeknek a termékeknek az értékesítéséhez ládákra van szükség. 1934-ben a csomagolóladák értéke 242.838 fontot tett ki, 1937-ben pedig 462.578 fontot. Ebből a közel félmillió fontból Romániára 231.734 font jutott 1937-ben az 1936. évi 85.840 fonttal szemben. Románia mindeddig legfőbb szállítója maradt Palesztinának. De ezen exportág pontos

meg, hogy mi történt, az bizonyos, hogy a látványosságra összegyűlt nagy népsokaság csalódótan távozott. Így megmentették a zsidóságot egy nagy megszégyenítéstől.

Igaz-e nem-e ez a történet, nem tudom. Az egyik temetőőr mondotta el, akinek szintén egyik őse mesélte.

TEMETÉSI MENET

Kifelé jövet, találkoztam egy temetéssel. Csak itt ütött meg az elmulás szele. Amikor láttam a négy gyönyörű fekete lóval huzott gyászkocsit, éreztem, hogy itt tényleg meghalnak és nemcsak dekoráció ez a sok-sok márvány. Megindult a menet befelé, miközben én távozni készültem és még hallottam, amikor a kántor megkezdte a gyásznémet, amelynek akkordjai olyan furcsán és szomorúan hangzottak és verődtek vissza a bejárati épület falairól. Mégis a halál birodalma ez, ha a sok virág és márvány feledtetni igyekszik is ezt az érzést. Akiknek kedvesei nyugosznak itt, azok bizonyára nemcsak a márványt, a kandellábereket, az esti fényt látják, hanem a gyászt is, a szomorúságot is, a zsidó gyászt és zsidó szomorúságot...

fejlődésének megállapításához tekintetbe kell vennünk az összkivitel fejlődését ebben a cikkben, valamint a más országbeli ládakivitel fejlődési arányait is. Így például Lengyelországnak sikerült két év alatt megduplázni a Palesztinába szülő ládakivitelét. Nincs módunkban pontos adatokkal szolgálni Lengyelország ládatermelésének jelenlegi kapacitásáról, de pontosan tudjuk, hogy Romániának annyi az erdeje és a működő üzeme, hogy lehetősége van ezen exportágnak olyan fejlesztésére, amely legalább is arányban legyen Palesztina többi szállítójának a képességeivel. Ehhez azonban arra van szükség, hogy az illetékes román hatóságok nagyobb figyelmet szenteljenek ennek a kérdésnek.

— Lengyelország megengedi a Rabbi Meir Baal Ness perselypénzek kivitelét. — (Varsó). Az utóbbi években nagy nehézségeket okozott a szegény talmudikus taudományokban buvárkodó palesztinai zsidósághoz juttatni azt a pénzt, amelyet Lengyelországban „Puske Geld”-nek neveznek. Az átutalást a devizarendelkezések tették lehetetlenné, most azonban dr. Hertzog grandrabbi intervenált Moscicky köztársasági elnöknel, aki megengedte, hogy ezer fontot átutaljanak a Rabbi Meir Baal Hanész pénzekből.

Băile
FELIX
gyógyfürdő
Oradea mellett

(Románia Pöstyénje)

49 C° hőfoku, kénes, rádiumos hévvízforrás. Mindenféle reumatikus bántalmak, valamint női betegségek ellen páratlan gyógyhatásu.

Ujonnan berendezett:

iszapfürdők, iszappakolások és mesterséges szén-savfürdők — állandó orvosi felügyelet mellett.

Szabadfürdő

vasuti kedvezmény! Különféle szórakozások: tenisz, könyvtár, állandó zene, kávéház, tánc Rituális vendéglő!

Prospektust küld:

Diracțiunea Băilor Felix, Județul Bihor

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 2440

Organul Organizației Mizrachi din Ardeal.
Numărul de înscriere în registrul publicațiilor:
Tribunalul Bihor Dos. No. 805/1938.

Naptár 5698

Péntek: Szivan 18, június 17.

Szombat: Szivan 19, június 18. 2. : פרו

Heti szidra: כהעלותך

Heti haftora: רני ושמוחי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.10

gyertyagyújtás 8.18

Istentisztelet kezdete 8.34

Szombat befejezése 9.30

A vén galiciánus^{*}

Irtá: EMÖD TAMÁS

Nem fedte bibor és talár,
Ott állt az uccasarkon,
Körötte sürgött-zürrögött
A locska pesti zsargon.

Ötezer év ült homlokán,
Száz év mindegyik árka,
Olyan volt, mint egy ósaszir
Király vagy pátriárka.

Az arca bőre barna, mint
Ó hártya, holt papyrus,
Sion siralmát róttá rá
Babylon, Théba, Tyrus.

És el-kítárult, nőtt amíg
Egy ország lett az arca,
Rom-tengerekké vált a mély
Redők rembrandti karca.

Fején a Hóreb és a kék
Kármel felhői lengtek,
S a szem Holttengerén a holt
Hajlékok felderengtek.

Kietlen tájak, tünt nyomok,
Sirvedrek, napsütések,
Ó-gulák, gettók, lópaták,
S a kancsuka-ütések.

Ugy állt, mint egy darab bazalt
Futóhomokba dobva,
Csak állt és Pest körötte dült
Fecsegeve és locsogva.

Csak állt, csak állt, míg este lett,
Mint egy kétarcu Jánus,
Jövő és múlt napok között
Egy vén galiciánus.

Csak állt, csak állt, míg este lett,
Kondult az alkonyóra,
S homály borult a szent, az ő
Örök lengyelzsidóra.

^{*} Emőd Tamás, a nagyhirű költő utóbbi időben a kor áramlatának megfelelően zsidó témák felé hajlik és ebben a zsánerben alkot szépet és klasszikusát. Emőd Tamás néhány versét a „Népek”-nek engedte át közlésre.

— Uj terrorcselekmények Palesztinában. Zwi Lewin 24 éves zsidó segédrendőrt Nahal közelében az arab terrorbandák egy összeütközés alkalmával meggyilkolták. — Hanoch Glohinsky kolonistát a Tikon Chatot elmondása közben egy arab golyója súlyosan megsebesítette. — Jeruzsálemben a Zichron Mosche negyedben bomba robbant. Szerencsére senki sem sebesült meg. — Miska arab falu lakossága, amelyet pár nappal ezelőtt egy arab banda tartott terror alatt és hat arabot meggyilkoltak, hármat pedig súlyosan megsebesítettek, most panaszt emelt a hatóságoknál a szomszédos Kfar Saba kolónia zsidó őrrei ellen, azzal vádolva meg őket, hogy ők is résztvettek a terrorcselekményekben. A feljelentés következtében nagy izgalom uralkodik a környék arab lakossága körében. Noha a vád teljesen valószínűtlen, hogy zsidó őrök résztvettek volna az arab terroristák munkájában, a rendőrség mégis őrizetbe vett három zsidó ört, névszerint Ábrahám Drujan Elimelech Natansohnt és Ari-t. — Egy arab banda felgyújtotta Kakun állomását. — Egy zsidó autobuszra Jeruzsálem elővárosában rálöttek az arabok. Arje Albag 17 éves zsidó utas könnyebben megsebesült. — Egy arab terrorista csoport megtámadta a Ramat-Jochanan kolónián dolgozó zsidó munkásokat. A kolónia segédrendőrsége viszonzta a tüzet, mire a támadók visszavonultak. Egy zsidó rendőr a vállán megsebesült. Röviddel a támadás után repülők jelentek meg a kolónia felett és üldözőbe vették az arab terroristákat. — Egy katonai állomás megtámadása során Tulkarem közelében, David Hood angol katonát halálos golyó érte. Robert Irvins és Hogh Spalding angol katonák is megsebesültek.

Nemcsak a C.F.R. engedélyez a
LUNA BUCUREȘTI
látogatóinak 50 és 75%-os
kedvezményt

GALERIES LAFAYETTE

minden árral versenyez, bármely
választékon tulatesz és felülmul minden
minőseget.

— Palesztina a cseh zongorák legnagyobb átvevője. (Prága). A csehszlovák közársaság területén átlag évente 5000 zongorát készítenek. A legújabb kimutatások szerint, a termelés exportjának legnagyobb átvevője (ötven százalékban) a palesztinai zsidóság.

— A Betar tiszteleg a litván ismeretlen katona előtt. (Kaunas). A litván hadvezetőség az ezévi hadseregbeli ünnepre meghívta Sneg tábori rabbit és a Brit Trumpeldort, hogy az Ismeretlen Katona sirjánál ünnepséget tartsanak.

— A nagy olasz személyszállító gőzösök kirakodnak Tel-Avivban. (Triest). Május 16-ika óta a „Gerusalemme” és „Galilea” nevű nagy olasz személyszállító gőzösök is megállanak Tel-Aviv kikötőjében.

Schwartz Menyhértne orth. zsidó leány internátusa Oradea
Ep. Ciorogariu 8. Telefon: 12-11

Fiu és leány gyermekek nyaraltatása

BRATCAN

(ővonal gyorsvonati megálló)

Az állomástól 10 percnnyire a hegyek között egészséges kő épületben, por és szélmentes helyen. **Alacsony fekvésű.** Kiránduló helyek. Sporttánár. Strand! Tenniszpálya! Hízó, nap és légkúra. Mérsékelt díj! **hiányzó referenciák.** Prospektus. **Szezon június 26-tól, augusztus 26-ig**
Azon érdeklődők, kik az első turnusban akarnak résztvenni, helybeosztás céljából jelentkezzenek mielőbb.

Romániai vezérképviselőt:

„HIRMO” București, Bvdul Domniței 3. Telefon 505.32

Palesztinai gyártmány!

ört, névszerint Ábrahám Drujan, Elimelech kikötőt fedeztek fel. (New-York). A keleti kutatások amerikai intézete közli, hogy jeruzsálemi megbízottja: dr Glück közölte, hogy Salamon király által alapított kikötőnek, Ezion Gber-nek helyét felfedezték. Ennek a kikötőnek virágzása a keresztény időszámítás előtti ezertől — nyolcszázig terjedt. Közölte azt is, hogy a feltárt romok egy kilométernyire vannak a tengertől, ami azt jelenti, hogy háromezer év alatt ennyire vonult vissza a tenger szintje.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A clujii aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

— Zsidó állam olasz gyarmaton? Február 7-én az Informatione Diplomatica, a hivatalos sajtóiroda megemlítette, hogy lehetséges egy zsidó államnak Palesztinán kívül való megalapítása. E tervvel az olasz kormánykörök hivatalosan foglalkoznak. Az Azione Coloniale viszont utóbb hivatalosan cáfolta azt a feltételezést, mintha az olasz kormány Abessziniát kívánná a zsidók részére letelepedésül átengedni. A Temps egy levelezője most beszámol arról, hogy látott egy okiratot, melyből kitűnik, hogy vezető olasz-zsidó körök előterjesztést tettek az olasz kormányoknak, hogy Keletafrikában bocsásson rendelkezésre a közép európai zsidó menekülők számára letelepedési területet, amelynek ellenében gazdasági és politikai előnyököt helyeznek Itáliának kilátásba.

Olcsón és jól ékezhet
Herschkovits

orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7.)

— Palesztina — légvédelmi bázis. (Páris). A brit hadvezetőség elhatározta, hogy újabb katonai és polgári repülőtereket létesít az egész Közelkeleten és főleg Palesztinában. Uj repülőtér létesült Amman-ban (Transjordánia) és a lyddai repülőteret jelentősen kibővítik.

CARMEL

orth. kóser

étterem és buffet

Szolid árak és figyelmes kiszolgálás!

Kesztenbaum
CLUJ, Cal. Regele Ferdinand 33.

— Az arabok mozgolódásai. (Jeruzsálem). Az arab mohamedán papok szervezete, az ulemák, memorandumot nyújtottak át a felosztási bizottságnak, amelyben kifejtik, hogy az araboknak történelmi joguk van Palesztinára és abból arab országot kell létesíteni és azzal fejezi be: „Ha Palesztinát arab országgá deklarálnák és arab uralom venne kezdetét, a többi magától adódnék. — (Valószínűleg arra gondolnak, hogy akkor majd „elintéznék” ök a zsidókérdést). — Ugyancsak hírek érkeznek a legfőbb mozlim tanácsról is, amelyet múlt év október 1-én feloszlattak. A vezetőszemélyiség tekintetében nem tudtak még megegyezni, csak a négy tagot nevezték eddig ki. Haj Amin el Husseini főmufti volt a vezér, akit száműzött a kormány. Lehetséges, hogy a waft-ot továbbra is Kirkbride angol hivatalnok fogja vezetni, aki az ügyeket október óta intézi.

— A drága drótkerítés. (Jeruzsálem). Az új drótkerítés, amelyet az ország északi részén elkészítettek, olyan lesz, amilyen még egyetlen állam határán sem készült el. Az új zsidó kolóniától kezdődik és Ajalet Hasachar-ig, valamint Saar Hagolan-tól a Jordánig. Két és fél mérföld fogja majd körül Samak-ot, a brit csapatok repülőterét és a Ruthenberg-műveket. 18.000 kilométernyi drótot fognak felhasználni és egy-egy részen villanyárammal lesz telítve. Hogy ez a kerítés mennyire lesz eredményes, azt a tapasztalat fogja megmutatni. Egy katonailag teljesen felszerelt brit katonának két órára volt szüksége, amíg átjutott rajta. A kerítésen kizárólag zsidó munkások dolgoznak. Az 50 mérföld hosszú északi részen 600 ember dolgozik, a szomszéd kolóniákról. Zsidó segédrendőrök vigváznak rájuk. Amint már megírtuk, 100 millió leibe fog kerülni ez a kerítés.

— Ruthenberget kihallgatta a királyi bizottság. (Jeruzsálem). A palesztinai felosztási bizottság május 20-án tartotta első formális ülését, az országon való átutazás után. Első tanuként Pinkas Ruthenberget hallgatták ki, aki a Palestine Electric Corporationnak igazgatója. Bizalmas ülést tartottak, amelyen kihallgatták a palesztinai ipar egyik vezérégyéniségét, de jelentést nem adtak ki róla. Tudvalevőleg a Peel-terv szerint, a Ruthenberg művek, amely a Jordán víz-eresztését használja fel és amely a legfőbb elektrikus erő adja az országnak, az araboknak jutott volna. Remélhetőleg, a mostani bizottság megváltoztatja ezt a lehetetlen beosztást.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben
Elsőrangú erdélyi konyha -

— Hat zsidó képviselő a délafrikai parlamentben. (Johannisburg). A délafrikai parlamenti választásokon dr. Malons nemzeti antiszemita jelölt pártja, dacára terroriztikus fellépésének, mégis megsemmisítő vereséget szenvedett. Bertha Solomon ügyvédnő és szociális munkák vezetője, aki Jeppe város tanácsának tagja és az első zsidó nő, aki a délafrikai parlament tagja. Ezenkívül még öt zsidó képviselőt választottak meg. Morris Alexander, Cape Town Castle képviselője, Albert Friedländer Wynbergből, Morris Kentridge Troyvilleből, Henry Gluckman Yeovilleből és dr. Ábrahám Goldberget a dominium-párt listáján választották meg.

— A „neinsager”-ek konferenciára gyűlnek össze Palesztinában. (Jeruzsálem). A zsidó közvélemény körében a felosztás nyílt ellenzőinek passzivitása nagy megütközést kelt. Az új cionista szervezet és állampárt között fennálló összekötő bizottság elhatározta, hogy megszervezi a „nem”-et mondókat és közös konferenciára hívja össze őket. Meir Grossman ebben az ügyben felkereste dr. Herczog grand-rabbit és prof. Klausnert és kérte őket, hogy támogassák az iniciatív-bizottságot. Az új cionisták az országban élő és a felosztást nyíltan ellenző más prominens vezetőkkel is felvették a kapcsolatot. — Ugyancsak konferenciát terveznek az európai nem-et mondók számára is.

Băile Episcopopești

gyógyfürdő és üdülőhely Oradea mellett

Orth. kóser vendéglő

Ujjonnan berendezve megnyílt. — Penzió rendszerű étkezés bevezetve. — Istentisztelet tórával. — Vezető Róth Jónás (volt Félix-fürdői kóser vendéglős)

— Fiala rabbi, akik Dispensa Conditionalat kívánják szerezni, közölik azonnal címüket a baia-marei főrabbinátussal. Cím: Primrabbinat Baia-Mare.

— Sirkőavatás. Az elmúlt vasárnap nagy közönség jelenlétében avatták fel az oradeai régi temetőben az egy évvel ezelőtt elhunyt Stern Ignácz piclodi kereskedőnek sírkövét. Az elhunyt kereskedő egyike volt a környék ama kiválóságainak, aki élete legszentebb feladatának tekintette a vallásos zsidó élet kimélyítését és valósággal áldás volt mindazon szegényeknek, akik hozzá fordultak. Házában Beszhamedrest és mikvet állított föl, hogy a vallásos követelmények teljesítésében élhesse le patriarchális életét. Sirkőavatásán a salardi és tilegdi főrabbinok kívül fiai: Simon, Hermann és unokája: Ernő, a halmeui jesiva növendéke tartottak szívbemarkoló beszédeket az élők sorából immár egy éve eltávozott szent férfi emlékére.

— Különböző tervek merültek fel a bécsi könyvtár illetőleg. (Wien). A bécsi állami könyvtárból több tizezernyi kötetet akarnak eltávolítani, mert azok „destruktív” szerzőktől valók, vagy az emberi megértésnek és szeretetnek szolgálatában íródtak. A könyvek és szerzők címeit nem közlik majd a nagyvilággal. Ezzel kapcsolatosan Willamstown amerikai városban működő Willams-College kábelsürgőnyt küldött a könyvtár vezetőjének, amelyben felajánlja, hogy a könyveket megveszi és elszállítja. Wilson elnök unokája: Woodrow Wilson-Sayre áll a mozgalom élén. A hírek szerint nem fogják a könyveket sem elégetni, sem eladni, hanem külön lezárt helyiségben lesznek és ha szükségét látják, akkor dokumentumoknak fogják felhasználni a „morális korrupció és a zsidó káros befolyás” igazolására.

— Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Braşovban Goldstein orth. kóser étterme, Braşov, Str. Voevod Minaia 20. I. emelet.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— Évzáró és jubileumi ünnepély a Schwartz Menyhért-féle ort. zsidó leánynevelő intézetben. (Oradea). Szerda délután zajlott le Oradeán a Schwartz Menyhért-féle ortodox zsidó leánynevelő intézet évzáró és egyben tíz éves fennállásának jubileumi ünnepsége. Az ünnepélyt, amelyen szépszámm hallgatóság vett részt, Mózes Éva szavalata nyitotta meg, majd Róh Ditty és Kitty humoros dialógot adtak elő nagy sikerrel. Ezután Jakabovits Éva, a kitűnő zongorapedagógus tehetséges tanítványai mutakoztak be: Bodor Éva, Erdős Kató, Ungár Gizi, Feiler Emmy, Ábrahám Manyi, Erős Ági, Erzmán Lea, Hiller Meta, Niszel Nelly, Salamon Bella és Békés Magda. A precíz zongora és hegedűjáték arra vall, hogy az intézet zenekulturája igen fejlett színvonalon mozog. A mély átérzéssel interpretált műsorszámok félórán keresztül gyönyörködtették a szépszámu és műértő közönséget. Schnitzerné Salamon Mariska tanítványai játszották a hegedűszámokat. Braun Margit iskolai énektanárnő tanította be a kórust, amely szintén igen szépen szerepelt. — Szünet után Meisner Hanna egy Neményi-verset adott elő mély drámai erővel. A szavalatnak igen nagy sikere volt. „Az új nevelő” című vígjátékban Niszel Sári, Klein Éva, Rottschild Mirjam, Bodor Éva, Farkas Ibi, Niszel Nelly, Jakabovits Gitty, Meiss Lily és Ungár Gizi nyújtottak ügyes alakítását. Westfried Zsuzsi németnyelvű monológot adott elő, majd a tanítványok nevében Paller Anna megható szavakban mondott búcsút Schwartz Menyhértnének és a tanári karnak. A lelkes közönség meleg óvációban részesítette Schwartz Menyhértnét, aki intézetében igaz otthoni varázsolt az országrész különböző pontjairól idekerült leányok számára. A konferenciát eliderült Jakabovits Gitty, Feiler Emmy, Mandel Irén, Berkovits Gaby, Kohn Éva, Vajda Judka, Erdős Ági látták el sok rátermettséggel. A példás rendezés Weisz Anca és Kálmán Éva tanárnők, valamint az intézet növendékei részéről a Weiss Judith, Weiss Magda, Izsák Edith és Kertész Lily érdeme. A közönség kitűnő benyomásokkal távozott a jólsikerült ünnepélyről. Elégtételül szolgál a tudat, hogy ma már itt is, Transilvániában is van egy ortodox zsidó leánynevelő intézet és internátus, amely a legjobb ilyenirányú nyugateurópai intézetek nivóját érte el, a leányoknak a legtökéletesebb zsidó és világi nevelést nyújtja, s kitartó, lelkiismeretes munkával, s sok türelemmel és szeretettel felkészíti őket arra, hogy az életben minden körülmények között megállják a helyüket.

PRIM
a fém-
tisztító
Királya

A XIX-ik század Eszterje...

A franciák zsidó császárnője

III. Napoleon felesége Eugénia császárnő spanyol zsidó marannus család ivadéka volt.

Furcsa és csodálatos család volt az aragóniai Santangel marannusok családja. Még a marannusok történelmében is egyedülálló a család életutja és színes történelme, amelynek csodálatos freskója a zsidó multat ábrázolja. 1415-ben megölték a Santangel-család legidősebbjét, Noah Tsiniló posztókereskedőt. Ő még zsidó volt, de gyermekei és unokái már marannusok voltak. Nagy szerepet játszottak a kormányzatnál és az egyházban. Néhányan az unokák közül résztvettek egy összeesküvésben, amelyet a főinkvizitor ellen szerveztek és ezért máglyán égették el őket.

1515-ben, tehát száz esztendővel Noah Tsiniló megöletése után az egyik utód, Sardinia szigetének alkirálya lett. Rendkívüli sors. A család számos minisztert, püspököt és magasrangú tisztet adott az egyes korszakoknak. Voltak közülük sokan, akik nem tudtak belenyugodni marannusi mivoltukba, hanem inkább elégették magukat, mint eretnekek, a máglyán és voltak a család tagjai közül olyanok is, akik elmenekültek külföldre és ott újra zsidók lettek.

A Santangel család egyik tagja, Alfonso különösen magas pozíciót ért el: Aragónia alkancellárja lett. Ennek a magas állásnak nagy árát adta, meg kellett tagadnia minden rokonát és végig kellett néznie, hogyan szenvedtek martíriumot és hogyan kínozták őket és végül máglyán tüzhaltak. A család egyik tagja szintén megtagadta zsidó eredetét, Josua Haklai volt a neve és a zsidóság legnagyobb és legkomolyabb ellensége lett Spanyolországban. A sors azonban megbosszulta gonoszságát. Egyetlen fia bele volt keveredve egy marannus összeesküvésbe és ez a zsidógyűlölő reneget saját szemével nézte végig, amint fiát elégették a máglyán, mert zsidónak tartották, sőt halálos ítéletének ki mondásához még neki is hozzá kellett járulnia.

Erdekes, hogy a Santangel-család marannus ága nem keveredett mással, csak saját családjabeli marannussal, a zsidó ág, az csak zsidókkal kötött házasságot a saját családja köréből. Viszont a keresztény ág, a Santangel-család keresztény-ágából keresett feleséget magának. Így egyetlen csepp idegen vér sem volt családjukban, hanem mindig megmaradt tisztán. Így lett azután hosszú évszázadok után a család legkimagaslóbb egyénisége, aki minden erényét komprimálta a családnak: Eugénia Montijo Itaba grófnő, aki III. Napoleon császárnak felesége lett.

Micsoda nagy út az, amit a család megtett, amíg eljutott Noah Tsiniló posztóüzletétől, hogy egyik utóda minden francia császárnője lett és korának Európa lelegegységesebb asszonya.

Hogyan jutott Eugénia Párisba?

Nyolc éves volt a kis Eugénia, amikor szülei Madridból elköltöztek Párisba. 1830-at írtak akkor. Polgárháború volt akkor is Spanyolországban és a család, amely

egykor nagyon gazdag volt, elvesztette minden vagyonát. Apja meghalt Párisban és anyja Maria Manuela könnyelmű életet kezdett élni és bekerült a párisi élet viharába. Gyermekei nem nagyon szerették, mert szigorú és büszke volt és keveset törődött velük. Ezért nagyon ragaszkodtak Merimée Prosper francia híres íróhoz, aki az apát helyettesítette náluk.

Manuela gyermekeit nem nevelte túl nagy műveltségre. Egy kicsit festészetre, egy keveset zongorázta, meg énekeltek meg nyelveket tanultak. Néhány angol regényen kívül, mást nem igen olvastak. Az anyjuk azt tartotta, hogy a legjobb ajánlólevél egy nő számára, ha szép és leányai valóban nagyon szépek voltak és férfiszíveket hódítottak. Hitte, hogy szerencséjüket így megcsinálják. Pacca leányát egy nagyon gazdag és előkelő spanyol herceg vette el, aki elvitte magával Spanyolországba. Tulajdonképpen a spanyol hercegnek Eugénia tetszett, de Pacca nővére annyira megszerette a herceget, hogy Eugénia lemondott róla és ezzel úgy vélte, áldozatot hozott nővéérért.

Megismerkedés Napoleonnal.

Ebben az időben ismerkedett meg Napoleon Lajos egy társaságban a fiatal Eugéniával és azonnal érdeklődni kezdett iránta. Donna Máriaának tetszett az a körülmény, hogy a nagy francia uralkodó unokaöccse érdeklődik leánya iránt és sikerült is őt házába meghívni és ott állandó vendég lett.

Napoleon és Eugénia között nagy szerelem fejlődött ki. Ez a nagy érzés kiegészítette azt a vágyat, amelyet Napoleon érzett, hogy nagybátyja, I. Napoleon nyomdokaiba lépjen és ő is császára legyen Franciaországnak. Elmondotta tervét Eugéniának, aki ösztökélte szerelmesét, hogy minél jobban igyekezzék tervét megvalósítani.

— Nagybátyád sem lett rögtön császár. Előbb egyszerű tiszt volt és csak szívósságával érte el, hogy császár lett.

Elkövetkezett a forradalom éve: 1848. Napoleon Lajos elérkezettnek látta az időt, hogy céljai felé menjen és reményességét élesztette a forradalmi lendület. A sok belső egyenetlenség folytán elgyengült ország harcaiba vetette magát a fiatal herceg, hogy a hatalomhoz jusson. Lendülete és munkája eredményes, mert nevének varázsa győzött és még két nagy segítőtársa volt ebben: Rotschild és Fould zsidó bankárok. Amikor választásra került a sor, akkor köztársasági elnökké választották ötmillió szavazattöbbséggel.

1852-ben, négy évi elnökség után, császárrá koronáztatta magát III. Napoleon néven. Eugénia híven kitartott mellette. Nemcsak dekoráció volt, hanem a kormányzás nehéz munkájában is kivette részét. Elnöksége idején úgy ő, mint barátai könnyelmű életet éltek, kastélyokat építettek, dözöltek és mulattak és mindezeket a két bankár finanszírozta.

Amikor császár lett, elhatározta, hogy szeretett barátnőjét feleségül veszi és francia császárnővé teszi. Fould Achille bankárt és pénzügyminiszterét megbízta, hogy kérje meg kezét de Montijo Eugénia grófnőnek. Ez ígért mondot és renkívüli pompával ünnepelte meg III. Napoleon császár esküvőjét a spanyol zsidó marannus kései

unokájával, Eugéniával. Ezek az évek a franciák legboldogabb korszakát eredményezték. Hallatlan lendület jellemzi ezt az időt, ekkor rendezték meg az első párisi vilákiállítás is.

A történelemben a „boldog császárság” nevet kapta ez az időszak. A világ valamennyi uralkodója eljárt akkor Párisba, hogy tanuja lehessen egy boldog császári pár és egy boldog nép életének.

De nem sokáig tartott a boldogság. 1870-ben kitört a porosz-francia háború, amikor legyőzték a franciákat. III. Napoleon fogságba került és nemsokára meghalt. Eugénia császárnő, aki a legnagyobb boldogságot és a legnagyobb luxust ismerte meg, szomorú napokra ébredt. Angliába ment, majd Spanyolországba, ahol egyedül maradt. Mindenki elhagyta és elhagyatottan élt. 1920-ban halt meg 98 éves korában egy spanyol kolostorban. Vak volt már, amikor érte jött a halál.

Egy spanyol marannus zsidó család leszármazottja volt Eugénia császárnő, aki a legmagasabb polcra emelkedett, amit nő elérhetett...

Rasolkészítők

Borbélyok

Delapidateurok — figyelmébe!

fehér és szürke színben erős

BARIUM

ismét olcsón kapható

Moarä „Elisabeta“ Oşorheiu, Jud. Bihor

— A MUNKÁSISKOLÁK SZUBVENCIÓJÁNAK ELVONÁSA MIATT — ÁLTALÁNOS SZTRAJKOT AKARNAK TEL-AVIVBAN. (Tel-Aviv). A városi tanács elhatározta, hogy a munkások által fenntartott iskolákat kizárja a városi iskola-szervezetből. Erre a határozatra a városi tanács munkás-tagjai bejelentették, hogy kivonulnak a különböző bizottságokból. Tel-Aviv alpolgármestere Dov Hos bejelentette, hogy pozícióját megtartja ugyan, de fizetéséről lemond. A munkáspárt elhatározta, hogy tiltakozásul, a városi tanács határozata ellen, általános sztrájkot fognak proklamálni. Ezt a határozatot jóváhagyta a Histadrut executívja is. — A palesztinai híradás nagy megütközést keltett világszerte. Általános nézet az, hogy a munkáspártnak joga van egy határozat miatt tiltakozni, azonban ezért általános sztrájkkal fenyegetőzni nagy igazságtalanság, amely sokat árthat a cionista ügynek mindenfelé, ahol az éles osztályharcot elítélik. — Ezzel kapcsolatosan jelentik azt is, hogy a tel-avivi munkanélküliek elhatározták, hogy közülük harmincan bevonulnak öt napra a városi tanács épületébe és ott éhségsztrájkolni fognak, amíg nem gondoskodnak a munkanélküliség enyhítéséről. A városi tanács elhatározta, hogy 26.000 fontot szavaz meg a munkanélküliség enyhítésére s e célból az Anglo-Palesztina banktól 50.000 fontos kölcsönt vettek fel, amelyet öt év alatt kell visszafizessenek.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában. Andrassy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansió (Andrassy-ut 43)

Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

נעפלאכטענע טרות

(geflochtene toresz) legújabb modern szép mintákban garantált valódi ezer finomságu ezüstből állandóan kaphatók az előállításnál:

Fried Ábrahám

Satu-Mare, Str. Florescu 3/A

Az ardeali zsidó ifjuság

Az átrétegeződés utján...

A meggörnyedt, sápadt talmudistákból, a mizrachisták chaluctelepén napbarnított, gerinces palesztinai munkások lesznek

— A „Népünk” eredeti riportja. —

Minden új fogalomra alkotott szó a használatban elkopik. Ujjonnan csillogók, frissek, gusztyusosak, azután minden a szájára veszi, különféleképen hangsúlyozzák, módosítják, belemagyaráznak olyasvalamit, ami nincs is benne. Mi a vége? Elkopik. Ilyen szó a háboru utáni időkben: az „átrétegeződés.” Divatossá tették. Azt mondják, a zsidó fiu ne menjen intellektuális pályára, ne legyen kereskedő sem, hanem... Ennél a „hanem” szónál megindult már a vita. Mi legyen? Voltak, akik azt akarták, hogyha „átrétegeződik”, akkor legyen ügyvéd meg orvos helyett: kereskedő, vagy iparos. A második kategória azt hirdette: ne legyen kereskedő, vagy iparos, hanem legyen: földmunkás. Éveken át zűrzavar volt és értetlenség a fogalom körül. Amíg jöttek az események, jött a nemzeti szocializmus és utána már nem kellett semmit sem magyarázni. Jöttek a hírek tengerentúli országokból, hogy a kikötőkben azoknak van antréjük egyes államokba, akiknek *kérges a tenyerük.*

Kérges tenyér: ez érték lett. Jött a hír Palesztina felől is, hogy a narancsosokban, meg a mezőgazdasági telepeken legnagyobb érték: két napbarnított munkás kar, amelyik jól odasuhint a sarlóval, meg a kapával. Motto lett: *kapu és kasza kell.* Tehát tisztázódtak a fogalmak. A kezdeti puhatólózás helyett mindinkább kialakult az, hogy mit is kell értsünk „átrétegeződés” alatt. Tisztultabb lett a fogalom és mindaz, ami mögötte van. Már nem ragadt hozzá sok sallang, „földszaga” lett a szónak.

AKIK EZT KEZDETTŐL FOGVA HIRDETTÉK ÉS AKIK NEM AKARTÁK MEGÉRTENI

A zsidóságnak két hatalmas tábora alakult ki a világháboru után. Az egyik tábor megérezte a kor szelét, ezeket kezdetben megfelelő zenei aláfestéssel „cionistáknak” nevezték. A szót és a fogalmat, amit takar, előbb gunyosan ejtették ki. Az évek azonban mindég komolyabbá tették a szót. Ma már nehézeretű szó lett, ha valakire azt mondják, hogy cionista. Mert ez azt is jelenti, hogy ezek az emberek *jobban láttak és előbbre láttak mindent, mint a többi emberek.* A cionisták kiállították már régen, hogy át kell rétegeződni, hogy a zsidó ifjuság nem mehet a régi uton, mert az a megsemmisülésbe vezet. Azonban nem találtak megértésre, ismételt kísérletezések igen sokszor eredménytelenek voltak, mivel a másik tábor nem értette meg a jalkiállást. Csak amikor már szájukig ért a „barna áradat”, akkor eszméltek rá, hogy valóban nem mehet így tovább, hanem az „átrétegeződés” a fontos és lényeges.

Ebből a felismerésből létesültek világszerte a chaluc-telepek. Azok a chaluc-telepek, ahol az „uttörőket” képezték ki a gáluti országokban, hogy amikor partra lépnek Palesztina földjén, akkor már két kezükkel odaálljanak és munkálják meg az ugar földet.

A MIZRACHISTÁK ÉS A CHALUCIUT

Egyideig azt hitték a nemzeti alapon álló vallásos zsidók, hogy a cionizmuson belül nekik az a feladatuk, hogy vigyázzanak a szombat szentségére és arra, hogy a vallás tételes törvényeit respektálják az ősi földön. Ez a feladat azonban idők folyamán „kevés”-nek bizonyult. Illetőleg ráeszméltek egy igen egy-

szerű tézisre: könnyebb egy vallásos emberrel építeni az országot, mint egy nemvallásos embert tradicionálissá tenni. Minek erőszakolni arra be nem állított embereknél a vallási kérdéseket, nem-e egyszerűbb olyan embereket oda „exportálni”? Ebből az egyszerű elgondolásból lett ismét megteremtve az első ardeali mizrachista chaluctelep, az ardeai szőlőhegyen. És amikor a mizrachista érzelmű vezetők széjjel néztek, akkor ráeszméltek még valamire, amit talán eddig nem tudtak ők maguk sem.

Azt tapasztalták, hogy az ifjuság, a *Ma ifjusága, nem mind marxista és nem mind egyik boldog, ha szombaton cigarettázhat. Vannak az ősi rezervoárban, a chéderek, jesi-vák és zsidó szülei házak tanszobáiban olyan fiúk és leányok, akik létalapjuknak a vallást teszik.* Nem a közös-farm az életidejük csupán, ahol „új világnézet” alapján egyszerre akarnak országot és társadalmat építeni, hanem olyanok, akik a Tóráat teszik meg minden építési munka igazi fundamentumának.

LÁTOGATÁS A SZŐLŐHEGYEN. MEGNYITÓ A MIZRACHISTA CHALUCTELEPEN

Idő: június 8. Ünnepe délután. Dél előtt szerte a városban az országörök ünnepelték a restauráció ünnepét. A város fellobogózva, egy szép nyáreleji napot mutatott, amikor az emberek szívesen ünnepelnek, mert szeretik a királyt, aki Európa egyik legkonszolidáltabb országává tette Romániát.

A szőlőhegy olyan a Cris-parti városnak, mint egy briliáns, amelynek szép a foglalatja. Ez a „foglat”. A piros tetős kápolna és a tobzódo, színes, virágillatos édes természet. A szőlőtőkék tíz- és százazrei állanak glédába és ebben az évben a keveset termő gyümölcsfák állanak őrt, a jónak ígérkező szőlőtermés fölött. (De sok történet még októberig a szőlőkben is). Egy oradeai ügyvéd, dr *Kepes Miklós* szép, ideális fekvésű szőlőjében létesült a mizrachista új chaluctelepe. Ki kocsin, ki gyalog jutott el a helyre, ahonnan már messziről hallatszott a fiatalság vidám beszéde és éneke és a lüktető eleven élet pezsdült a szép nyári délutánon.

Délután öt óra. Sokan jelentek meg. A város zsidó vezetőférfiainak egyrésze is eljött, hogy megnézzék, amint telepet avat a vallásos zsidó ifjuság. Jelenleg 31-en vannak, akik a természet szabad ölen megizmosodva, dolgoznak saját földjükön és különböző szőlősgazdáknál különféle mezőgazdasági munkát. Mindent megtanulnak, ami kell, amire szükségük van.

Itt már nem papírszagu és vitáktól izzadt ez a szó: „átrétegeződés”. Itt már nincsen helye a vitáknak, hogy miképpen és hogyan? Itt már a megvalósult eszme üli diadalát. Harminc napbarnított, izmos, derék és elszánt, bátor fiatal ember akar új életre „átrétegeződni”. Amint a szónokok is mondták: *ott hagyták a kényelmes szülői házat és van-*

nak közöttük olyanok, akiket még „nem kergetett a tatár”, még ülhetnek nyugodtan, hűs, kényelmes tanszobák mélyén. De inkább felkelnek hajnalban, elvégzik imádkozásukat a telepi bet-hamidrásban és kimennek dolgozni a „természet lágy ölére”, ahogy régen „csufolták” ezt a munkát. Hol vagyunk már a csufolódástól. *Amikor látjuk ezt a munkaakarást, ezt a mindentvállalást, ezt a „zsidótlán” egyszerűséget és új életre készülést, akkor könnyű szökhet a szemébe minden érző zsidónak. De nem a „sajnálattól”, nem azért, mert ezek a „szegény fiúk” keményen dolgoznak. Ezek nem sajnálatraméltó fiúk és leányok, hanem irigylésreméltók, akik ott hagyták a poros és kegyetlen várost, amely nem sokkal bízta őket, sem a jelenre, sem a jövőre és elmentek, ki az Isten szabadsága alá, hogy felkészüljenek az új életre.*

Gyönyörű külön szobájuk van, amelyet imaháznak és tanszobának rendeztek be. Van Tórájuk, — hiszen ez az alapjuk — van sok könyvük és van hitük, a jövőben, az igazi zsidó jövőben. Minden szobában, ahol az ágyak állanak, példás rend, tisztaság és fegyelm. Tisztaság. Egyszerűsége való törekvés. De jó is lehet, fiatal, kidolgozott derékkel ráfakúdni esténként fáradtan a nem kényeztető ágyra. S arról álmodni, hogy eljön a nap, amikor menni lehet a palesztinai zsidó kolóniákra, hogy ott aztán végleg megletelepedhessenek és örök frigyét kössenek a földdel, a palesztinai szent humusszal.

AZ ÜNNEPSÉG LEVŐLYASA

Hosszu asztaloknál, vagy kétszáz vendég. A Noar Hacioni chalucjai saját felvirágozó kocsikon jöttek, de ott vannak a Brit Trumpeldor csoport, a betárik is. És egymásután a szónokok. Akik lelkesen üdvözölték az új alakulást.

Először egy chaluc szólalt fel zengzeter héber nyelven. *Weiszman*, aki egy kis ardeali községből jött ide. Utána *Mittelman* Jakab, a Mizrachista országos szervezet nevében, *Leichner József* szörmeárugyáros, az Ardeali Zsidó Nemzeti Szövetség oradeai elnöke, *Just Mose*, a Brit Hanoar Hamizrachista nevében, *Markovits Ignácné* a Wizo asszonyok nevében, *Wasserstrom Sándor*, a Mizrachista helyi csoportja nevében, mint annak elnöke, *Nussbaum Sámuel* az Aredali Zs. N. Szövetség országos központja nevében, *Leitner Zoltán*, a Új Cionista szervezet nevében, *Kesztenbaum Miksa* a szentföldi telepesek nevében, *Mihály Aladár* és *Just József* a chaluctelep vezetősége nevében, akiknek oroszlanrésztük van abban, hogy a telep létrejött, végül *Malek László* a Brit Trumpeldor nevében és *Füredi* a Noar Hacioni chaluctelep részéről tolmácsolták üdvözlésüket az új zsidó farmnak. *Dr. Kepes Miklós* és *dr. Bárdos Imre* pedig a telep intenzív támogatását ígérték be.

Ezután héber dalok és chaluc táncok következtek. Sört és bort fogyasztott a társaság, majd ima volt és utána hajnalban újra a munka himnuszra csendült fel az oradeai szőlőhegyen és vig chalucdaloktól visszhangzott a virágzó hegyoldal.

— Németország kutatja a szudetanének eredetét? (Brünn). A „Venkov” jelentése szerint Eichwald-ban, Berlin mellett családok részére fajkutató intézetet állítottak fel, különösen a szudeta-németek részére. Ezeknek a németeknek családfájára kiváncsiak mostan és eddig 28.000 kartotékot vizsgáláltak felül. Körülbelül egy és félmillió esetet fognak felülvizsgálni.

Magas Tátra! **TATRANSKA LOMNICA?** Magas Tátra! **TOBOVITS PENSIO** szigoruan orth. kóser. — Elsőrangú konyha, kitért kiszolgálás, mérsékelt árak. Elő- és utószezonban 10 százalékos árengedmény. Lakodalmak rendezését elő- és utószezonban a legjobb kiállításban vállaljuk. Svuooskor minjan a pansioiban. Közlebbi felvilágosttásokat ad **JOSEF TOBOVITS, Villa Bugsch, Tatranska-Lomnica. Tel. 39**

Közélet

— ÁRVÁK SZOMBATJA. Az Ardeali Zsidó Árvagondozó egyszer évente felhívással fordul Ardeal valamennyi zsidó hitközségéhez, hogy az árva és szegény gyermekek nyaraltatási akciója céljaira az anyagi fedezet egy részét templomi adományok formájában megszerezhesse. A tihufai nyaralótelepen egész Ardealból néhány száz árva és szegény gyermek nyaral, akik többnyire egészségtelen lakásban, zsufolt környezetben, a legtöbb esetben nélkülözésben eltöltött 11 hónap után, 1 hónapot magaslati levegőn és napfényben, kellő és bőséges táplálkozás mellett töltenek el és megerősödve, felfrissülve térnek vissza korábbi környezetükbe. Azokra a nagy igényekre való tekintettel, amelyeket a nyaralótelep iránt egész Ardealból a nyaralásra szoruló gyermekek hozzátartozói tanúsítottak, az Árvagondozó a társadalom megértő áldozatkészsége igénybevétele mellett már a múlt évben kibővítette az üdülőtelepet, a férőhelyek száma ma már 220 és így ez évben két csoportban 440 árva és szegény gyermek részesülhet nyaraltatás áldásaiban, amennyiben a zsidó társadalom áldozatkészsége az lehetővé teszi. Az Árvagondozó vezetősége június 18-át (Bechalajso) szombatját tűzte ki az Árvák Szombatja akció, levezetésére, amikor minden hittestvérünknek módjában áll ezen nemes célra a Tóra előtt a maga adományát felajánlani. Azon hittestvéreinket, akik valamely oknál fogva nem járulnak ezen a napon a Tóra elé, ez uton is kéri az Árvagondozó vezetősége, hogy adományaikat az illetékes hitközség vagy helyi csoport útján juttassák el erre a nemes célra. Azon városokban, ahol az Árvagondozónak helyi csoportja van, az így egybegyűlt összegek a helyi árva és szegény gyermekek nyaraltatására fordítatnak, másutt felajánlott templomi vagy más adományok pedig közvetlenül az Árvagondozó központjához, Cluj, str. Paris 36 a. küldendők el és ezen összegekből kisebb hitközségek árva és szegény gyermekeit fogja a központ közvetlenül nyaraltatásra felvenni.

— A DEJI CIONISTA HELYICSPORT rendezési évi tisztújító közgyűlése dr. Mózes László főtitkár jelenlétében folyt le, aki lendületes szavakban változta a galuti zsidóság szomorú helyzetét, melyből egyetlen kiút Erec Jisraél. Singer Zoltán pénztári jelentést olvas fel, majd a következő vezetőséget választották meg: Elnök Rosenthal Ignác, társelnökök Bernád Dezső, Wolf Adolf, Hirsch Samu, ügyv. alelnök Singer Zoltán, pénztáros Rieker Sámuel, ellenőrök Feig Henrik és Abraham Géza, gazda Fehér Bence, ügyész dr. Schwimmer Zsigmond, Keren Kajemet biztos Hochstadt Géza, sékel-biztos Singer Ferenc, templom gondnokok Hochstadt Dezső és Kaufmann Mihail. Választmány: dr. Bär Emanuelné, Hochstadt Béla, Jeremiás Zoltán, dr. Weinberger Manó, Klein Albert, Jakab Mendel, Rosenzweig Cheskel, Rosenberg József, Weinberger Ernő, Davidovits Viktor, Stern Géza, Meirovits Eduard, Hochstadt Dezsőné, Rosman Emil, Albert Hermann, Klein Jenő, Friedmann Mór, Singer Ferencné, Bernád Samuné, Sándor Mór, Feuerstein Áron, Rosenzweig Vilmos és Mátyás Ignác. Végül dr. Weinberger Manó az új vezetőséget eredményes munka elvégzésére kérte.

— A HUMENNEI „BIKUR CHOLIM” egyesületet Lengyel Samu, nyug. iskolaigazgató 10 évvel ezelőtt létesített, május hó 29-én ünnepi közgyűlést tartott. Lengyel Samu, az egyesület örökös elnöke rendkívül nívós beszédben visszapillantást vetett az egyesület évtizedes működésére. Jelentéséből kiderül, hogy ez a fiatal egyesület több mint 2000 beteg hitsorsost látott el rituális

kosztal. A Bikur Cholim 16.000 Kc-t osztott ki anyagi támogatásra szorult hitsorsosok között. Az elmúlt esztendőről szóló jelentés után Friedmann Dávid talmudtudós kiváló hebráista, elismerő szavakat intézett Lengyel Samu elnökhöz, s a tagok nevében szerencsét kívánt neki további önzetlen, fáradhatatlan munkálkodásához. Az ünnepi közgyűlés berekesztése után lelkes óvációkban részesítették a nagyszámú tisztelői a még tetterős Lengyel Samut.

— A GHEORGHENII HITKÖZSÉGBEN a napokban folytak le a tisztújító választások. A választás a következő eredménnyel járt: Elnök Izsák Sándor, alelnök Charap Gyula, gondnok Glück Mihály, pénztáros Gottlieb Zsiga, ellenőr Bacher Dávid, titkár Sternberg N. Az új vezetőség nagy lendülettel és sok ambícióval látott a munkához, amelyet a gheorghenii zsidóság növekvő bizalommal támogat.

— A MEDIASI ZSIDÓ JÓTÉKONYSÁGI INTÉZMÉNYEK a napokban egy újabb nemes alapítvánnyal gazdagodtak. Dáskál József közbecsülésben álló kereskedő egy menedékhelyet létesített a szegény vándorló zsidók számára. Az éjjeli-szálláshelyen mindenki helyet kap, aki átutazóban van és felvételét kéri. A linász lajló felavatása alkalmával Medias zsidósága ünnepelte Dáskál Józsefet igazi zsidó szivre valló, nemes alapítványáért.

— UJJASZERVEZTÉK A SIGHETI MIZRACHIT. Az elmúlt hét folyamán nagyszabású és impozáns közgyűlésen szervezték újjá a Mizrachi sighetii helyi csoportját. A reorganizáló közgyűlésen a Mizrachi helyi csoport élére hattagu vezetőséget választottak. A vezetőség tagjai a következők: Munisch Pollák, id. Stern Ábrahám, Fogel Ignác, Traub Salamon, Feldmann Nándor, Glück Izidor. A választmány tagjai a következők: Klein Márton, Grünfeld Salamon, Berger Nándor, Grünfeld Niszon, Fischel Mendel Beer, Farkas Eliezer, Schwartz Slomó. A Brit Hanoar Hamizraich részéről a vezetőség tagjai a következők: Izrael Albert, Czikk Chaim, Berger Zélig, Weinberger Herman. A reorganizált Mizrachi már nagy lendülettel részt vesz a sékel-kampányban, valamint a Keren Hajjeszód-akció előkészítésében és magába tömöríti a sighetii vallásos cionisták legszélesebb rétegeit.

A viseuli és borsai cionista helyi csoportot az elmúlt hét folyamán sikerült újjászervezni egy-egy nagyobb szabású miting keretében, amelynek során dr. Mózes László beszélt az aktuális zsidó és cionista eseményekről. A reorganizálás során sikerült bevonnai a cionista tevékenységbe az ottani zsidóság összes árnyalatait és a helyzetre legjellemzőbb, hogy mindkét helyi csoport elnökségét a kimondottan chaszid hitközségek elnökei vállalták. A borsai vezetőség a következőképpen alakult meg: Elnök Fruchter Herz, társelnökök Moskovits Moise, Steinfeld Lázár, ügyvezető elnök Ráth Albert hitközségi elnök, titkár Fruchter Mottel, pénztáros Wieder Albert, KKL- és sékel-biztos Fruchter Szóri, Keren Hajjeszód-biztos Birnbaum Salamon, ellenőr Perl Salamon. Palesztina bizottság: Fruchter Herz, Ráth Albert, Moskovits Moise, Steinfeld Lázár, Birnbaum Salamon, Fruchter Szóri. A viseuli de susi vezetőség a következő: Diszelnök Kaufmann Ignác hitközségi elnök, elnök Perl Wolf, társelnök dr. Hager Samu, titkár és KKL-biztos Appel Dávid, Keren Hajjeszód-biztos Engelstein Lázár, pénztáros ifj. Fruchter József, ellenőrök Viesel Mór, Scheiner Benjámín. Palesztina bizottság: Hager Adolf, Appel Dávid, Basch Jenő.

— Hitközségi választás Dejen. A napokban tartotta a deji hitközség rendezési évi tisztújító közgyűlést, amelyen egyhangúlag a következő vezetőséget választották: Elnök Berger Nándor, alelnök Rosenzweig Mór, főgondnok Schlésinger József, gondnok Sélég József, pénztáros Adelstein Nándor, gazda Klein Sámuel. Választmány: Ordentlich Ferenc, Schönberger Nándor, Majrovits Miksa, Rosenzweig Vilmos, Legman Mendel, Brettler Dávid, Schönblum Jenő, Berdrad Dezső, Albert Lázár, Paneth Mihály, Salamon Hermann, Weinberger J. Eizik, dr. Ágai Andor, Szánder Noé, Salamon Jakab, Schieber Manó, Póttagok: Eidinger Ferenc, Rossmann Tóbiás, Rosenwasser Jenő, Farkas Emanuel, Goldstein Jakab.

Máj-, vese-, epe,

idült (krónikus) gyomor és bélmegebetegedések, ideges fejfájás, álmatlanság, hányinger, hányás, szédülések, savtúltengés eseteiben az amerikai gyógynövényekből készült világhírű

GASTRO D.

gyógyszer szép eredményeiről a világ orvosi szaktekintélyei hosszú cikkekben számoltak be orvosi szaklapokban.

Gastro D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, București, Calea Victoriei 124.

— BARMIZVOH. Krausz Mór baia-marei fő-rabbi legfiatalabb fia: Alfréd Sevuot második napján töltötte be Barmizwoh-korát. A Barmizwoh-ünnepség a hitközség tanácstermében folyt le, amelyen nagyszabású jelentek meg a fő-rabbi tisztelői. Krausz Alfréd szónoki rutinnal előadott beszédében a mai ifjuság tragikus sorsára mutatott rá, amely rendkívül nagy tetszést aratott. Krausz Mór fő-rabbi beszélt ezután, majd Hirsch Jakab és a baia-sprici rabbi tartottak emelkedett hangú szónoklatokat.

— BRISZ-MILO. Mult hó 29-én a gheorghenii fő-rabbi, Freund Jenő házában emelkedett családi ünnepség zajlott le. Ekkor tartották meg ugyyszólván az egész hitközség részvétele mellett a fő-rabbi ujszülött fiának Brisz-milo-ját. A kvateri tisztelt Freund Izrael reghini fő-rabbi, az apai nagyapja töltötte be, de jelen volt Silberstein Juda váci fő-rabbi, az örömanya édesapja is. A vallási aktust gazdag lakoma követte, amelyen elsőnek Freund Izrael fő-rabbi beszélt. Utána Silberstein Juda váci fő-rabbi méltatta az ünnepély jelentőségét, majd pedig Freund Jenő gheorghenii fő-rabbi intézett szónoklatot a megjelentekhez. Riesel Ábrahám voslabi mészkereskedő a vidéki zsidóság nevében üdvözli a fő-rabbi, Izsák Sándor hitközségi elnök köszöntötte ezután a hitközség nevében az örömszülőket, majd pedig Halász Adolf mondott szellemes szónoklatot. A Brisz-milo a késő délutáni órákban, rendkívül emelkedett hangulatban ért véget.

— CIONISTA TÖBBSÉG A BELGRÁDI SZEFÁRD HITKÖZSÉGBEN. (Belgrád). A belgrádi szefárd hitközség, a legnagyobb jugoszláviai zsidó közösség legutóbbi választásain a cionista lista szerzte meg a többséget. A hitközség eddigi elnöke, dr. Bukic Piade is cionista volt, de nem támaszkodhatott cionista többségre. Az új elnök, dr. David Albala, az országos cionista szövetség alelnöke és a Keren Kajemeth belgrádi elnöke. Az új alelnök, Samuilo Demajo a Keren Hajjeszód országos elnöke.

— BARMIZVOH. Kalker Bernáth dicsősanmartini kereskedő Ábrahám Jicchok nevű fia a napokban ünnepelte Barmizwoh-ját. A családi ünnepségen nagyszámú vendégereg vett részt, akik előtt az ifjú Barmizwoh igen szépen felépített talmudisztikus beszédet tartott.

— HALALOZÁS. A negrestii zsidóság osztatlan részvét mellett kísérté ki utolsó útjára a 77 éves korában elhunyt *Frenekel Abrahamot*, aki példás életével és jótékonyágával általános közmegebecsülésnek örvendett. Temetésén megható gyászbeszédet hangzottak el, amelyekben kiemelték az elhunyt érdemeit.

— A RHEUMA, KÖSZVÉNY ÉS MINDENNE-MŰ HÜLÉSES BANTALMAK, elsősorban a gripa, komoly megbetegedések. Ne kísérletezzék tehát más szerekekkel! Használja mindjárt az orvosoktól és kórházakban kipróbált és bevált gyógyszert: a *Togal-tablettát*. Erősen baktériumölő hatásúak és a mérgező anyagokat teljesen eltávolítják a szervezetből. Rheimánál a többhetes, grippánál a néhány napos *Togal-kezelés* nagyszerűen bevált. Az összes gyógyszer-tárákban és drogériákban.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

Hét-ről-hét-re

Bécs. — Ischl fürdőhely gyógybizottsága elrendelte, hogy kezelésre szoruló zsidó vendégek csak elkülönítve helyezhetők el Ischlben. A zsidó fürdővendégek kizárólag zsidó szállodákban, panziókban és magánlakásokban lakhatnak. A gyógyfürdőket csak külön jeggyel használhatják, a többi fürdővendégekétől teljesen különítve, a hangversenyeket és egyéb nyilvános helyeket azonban egyáltalán nem látogathatják. — Zsidó vezetőkörök becslése szerint az utóbbi hét hét leforgása alatt hetenként átlag 500 zsidó vándorolt ki Ausztriából különböző országokba. Az újjászervezett hitközség is kétszáz zsidónak tette lehetővé a kivándorlást az utóbbi két hét alatt. Eddig 50.000 zsidó jelentkezett kivándorlásra a hitközségnél és a Palesztina-hivatalnál. Több ezer zsidó egyenesen a különböző konzulátusokhoz fordult. Az amerikai konzulátushoz naponta átlag 500 kérvényt nyújtanak be vizumért. — Néhány héttel ezelőtt kérvényt adott be a Bécsben lakó csortkowi rabbi a lengyel követtségnek, amelyben azt kérte, hogy adjanak neki vizumot, mert seuot ünnepre haza akar utazni, ahogy minden évben szokta. A lengyel követtség megadta a vizum megadását, dacára annak, hogy a rabbi megígérte, hogy rövid látogatás után visszatér Wienbe. A vizum kiadásának megtagadása a lengyel zsidóság körében nagy feltűnést keltett.

Páris. — Helbronner Pál, a világhírű francia zsidó földrajztudós sajátkezűleg írt levelet kapott XI. Pius pápától. Öszentsége ebben a levélben elismerését fejezi ki azért a csodálatos munkáért, melyet Helbronner most kiadott a francia Alpokról. A tizenöt kötetes hatalmas munka elolvasása után a Szent Atya Isten áldását kéri levelében a nagy tudós további működésére. — Edouard Herriot, a francia képviselőház elnöke feleségével együtt meglátogatta az elmúlt napokban Palesztinát. Párisba való visszaérkezése után Herriot ezeket mondta: — Sajnos, Palesztina még telve van zavargásokkal. Képzelmék, engem is egy gépfegyveres tank kísért mindenüvé, ahová csak mentem. A jeruzsálemi egyetem könyvtárában örömmel fedeztem fel azt a zsidótárgyu könyvet, amelyet huszonhárom éves koromban írtam alexandriai Philoról, az ókori zsidóság nagy védőjéről.

Belgrád. — Pál régensherceg kihallgatáson fogadta dr. David Albala-t, a hitközség alelnökét, aki nyilatkozott a zsidóság helyzetéről és a palesztinai helyzetről. Dr. Korosec belügyminiszter is kihallgatáson fogadja dr. Albala-t. — Abel Pann, a hírneves palesztinai festőművész kiállítását rendezte Belgrádban. Zágrábban is megrendezi kiállítását, amelyen bibliai képei nagy feltűnést keltenek. — Dr. Fritz Cohn (Gera) Zágrábban, Belgrádban és Novisadon előadásokat tartott „Pinskertől—Weizmann-ig” címen.

Berlin. — Május 2-án Bad Kissingen fürdőigazgatósága rendelkezést adott ki, amely szerint a zsidó vendégek elkülönítve vehetik az előírt kurákat. Számos korlátozást léptettek életbe a zsidó fürdővendégekre. Csak koncesszionált házakban lakhatnak, ahol zsidók telepedhetnek le és az ivó és fürdőkurákra vonatkozólag is külön előírások vannak.

— AZ ORADEAI METSZŐK VÁGATASI ILLETÉKET KÖVETELTEK A MÉSAROSOKTÓL. (Oradea). Az oradeai zsidó társadalom körében feltűnést keltett az elmúlt héten az a szabatózs, amelyet az orth. hitközség metszői kezdeményeztek. Különösen a mai időkben em egészen elfogadható az érv, amiért a metszők két napig nem mentek ki a vágóhidra, hogy ott elvégezzék kötelességüket. Anyagi természetű követelésekkel (40 leit nagyobb, 20 leit kisebb marhavágásért) léptek fel a mészárosokkal szemben, amit nem csupán a mészárosok, hanem a hitközség is rossznéven vett és ezért a nagy vágásnál beállították rituáléjukat. Most, amikor világszerte hatalmas küzdelem folyik a rituális vágás érdekében, nem helyeselhető, ha a hitélet őrei, a sakterek, anyagi természetű okok miatt, szabatózszt rendeznek. Belátták ezt maguk az oradeai metszők is, mert két nap után önként jelentkeztek szolgáltatételre. A hitközség vezetősége azonban nem elégedett meg a metszőknek ilyen módon való kapitulálásával, hanem *fegyelmi elé állította őket*, amely eljárás most is folyamatban van. *Míg ez az eljárás elintéztést nem nyer, addig nem vághatnak.* A fegyelmi bizottság döntése elé nagy érdeklődéssel tekintenek úgy az illetékesek, mint a zsidó társadalom.

— TÓRAAVATÁS TIMIȘOARAN. Fényes külsőségek között avatott a Timișoara-józsefvárosi hitközség f. hó 12-én egy újonnan írott Széfer-Tórá. Az ünnepségek már a kora délutáni órákban Schück főrabbi lakásán kezdődtek, ahonnan a zsidó iskolák növendékeinek sora, virágos hullása közepette, hávdála és gyertyafények mellett, hatalmas tömeg kíséretében vitték chüpe alá a dr. László Hugó által adományozott, gyönyörű köntössel ékesített Tórá. A templomelőtti téren a hitközségi előjáróságot az összes tórákkal kivonulva várták a menetet. Felemelő látvány volt, mikor a népes gyülekezet ujjongva ünnepelte a Tóra érkezését. A templomi szószékről Schück főrabbi méltatta költői szárnyalású beszédben a tóraavatás jelentőségét. Könyre-hig megható volt, mikor azt fejtette, hogy a Tóra 300.000 betűjét sohasem tintával, hanem a zsidóság lelkének és szívének vérével írják. A zsidóságot a föld különböző pontjain elnyomhatják — mondotta a főrabbi — hajlékait lerombolhatják, száműzhetik, de szent Tórákat nem veheti el tőlünk senki. A zsidóság azt magával viszi a száműzetésbe is. — A templomi ünnepségek után 250 terítékes bankett következett. Első felszólaló dr. Löffler Géza volt polgármester öfelsége, a királyra emelte poharát, amelyet a jelenlevők állva hallgattak végig. Schück főrabbi beszéde után dr. Schück Sándor rabbi rendkívül nívós felszólalása következett, majd pedig Schönfeld Salamon intézett beszédet az egybegyűltekhez. Végezetül dr. László Hugó szólalt fel és emelkedett hangon méltatta az ünnep nagy jelentőségét, köszönetet mondva a három kezdeményezőnek, Guttman Arje, Kahan Chajem és Tischler Szendernek. A hitűnő rendezésért Feuerstein Ottót, Rubin Alexet, Strasser Sámuel, Lieber Lajos és Sijó Imrét illeti elismerés.

Grünberger E.

— LÖVE BÉLA ALBA-IULIAI BANKIGAZGATÓ HALALA. Életének és alkotóképességének delén, 45 éves korában, váratlan hirtelenséggel halt meg Löve Béla bankigazgató Alba-Iulián, az ottani Kereskedelmi Bank igazgatója. Az elhunyt minden zsidó ügynek páratlanul lelkes előmozdítója volt, kivette részét a hitközségi életben épen úgy, mint minden cionista vagy jótékony megmozdulásban is. Halála nagy megdöbbenést keltett a városban és környékén, amely egyik legkitűnőbb zsidó vezéregyéniségét veszítette el benne. Temetésén jelen voltak a város polgármestere: dr. Vasiliu a város képviselőjében, valamint a Kereskedelmi Kamara elnöke és kiküldöttje: Cornel Henegariu. De a keresztény magyar és szász társadalom is kivette részét a gyászból és megadta a végső tisztességet a kiváló zsidó férfiúnak. Dr. Krausz Mór főrabbi megrázó gyászbeszédet tartott, a barátok részéről Glück Fülöp, a hitközség alelnöke beszélt, Ernster Géza a hitközségi tisztviselők nevében bucsuzott. C. Henegariu a Kereskedelmi és Iparkamara utolsó üdvözlését tolmácsolta. A kiváló zsidó férfiú gyászoló és mélyen sujtott özvegyén kívül három gyermeket hagyott hátra és azok örök emlékezetét, akik ismerték és szerették.

— A fürdőhelyekre járó zsidó közönség tudomására hozom, hogy BORSEC-en 16 éve működő HOFFMAN-FELE ORTH. KÓSER VENDÉGLŐ (teljesen megbízható orth. kóser) megnyitott. Előszedőnban egészen olcsó árak, a főszezonban is igen szolid árak vannak. Pontos kiszolgálás, izletes házias főzés. Várom régi vendégeimet és azokat, akiknek pihenésre és üdülésre van szükségük, Ardeal legkiesebb fürdőhelyén. HOFFMANN vendéglős, Borsec.

— TIZENNYOLC JELÖLT MENT AT A BUCUREȘTI RABBIVIZSGÁN. (București). A Brașteanu elnökletével tartott minapi rabbivizsgán 22 jelölt közül 18 átment.

— Fiatal metsző ו"ש és előimádkozó szerény igényekkel orth. hitközségnél, kis családdal állást keres. Megkereséseket a kiadóba kér.

HALOTTI TABLA

A napokban elhunyt Oradeán egy igen kedves derék és szellemes tanítóember, az öreg Friedländer bácsi. Rendkívül sok kedves mondás kering róla a városban s mutatóul közlünk néhányat:

Az iskola előtti vaskerítésen minden reggel ké van téve egy táblára azok neve, akik elhunytak az éjszaka és temetésük időpontja. Erről mondta Friedländer bácsi a következőket:

— Minden reggel odamegyek, megnézem, hogy nem-e vagyok még a táblára kirva...

SCHLAFERIG — STARBEDIG

Amikor már halálos ágyán feküdt, akkor mondta el a humora. Az orvos jött hozzá és kérdezte:

— Sind Sie Friedländer bácsi schläferig?
— Nein, Herr Doktor, ich bin stärbedig...

CSERE

Nem volt sok funkciója, de többek között volt az, aki hosszú éveken át az oradeai fogházban a nagyünnepeken előimádkozott a zsidó raboknak. Ezzel kapcsolatban mondotta a hitközség főkapitánjának, Riff Emánelnek:

— Tulajdonképpen nincs ez rendjén. Mert én kis községem kellene imádkozzon önnel a nagytemplomban és ahol én imádkozom, ott kellene imádkozni az Ön közönségének...

A HALOTT BOTJA

Egy igen jó barátja és sógora volt az elhunytaknak, aki kitűnő tudós ember, de mindig esődtől volt vele. Halála előtt egy nappal kérte és azt mondta neki:

— Van nekem egy görbe botom, ismered azt sógor, amikor kihoznak majd az udvarra, tegyél mellém a koporsóhoz.

— Minek kell majd az neked?

— Mert te bizonyosan heszpedet fogsz mondani felettem. És ahogy untattál életemben, úgy fogok akkor is unatkozni. Legalább utoljára rád vághatok sak öreg ócska botommal.

MÜNCHENI KÉP

Egy müncheni komikus a következőképpen kommentálta a helyzetet: — Tegnap a helyzet jó volt, ma a helyzet jobb. De jobb volna, ha a helyzet csak volna. — Másnap a színész letartóztatták és a színházat bezárták.

Mikor pár hónap múlva a színész kiszabadult és megnyitott újra a színház, a komikus következőképpen konferált: — Tegnap a színház csukva volt, ma a színház már nyitott. De ha a színház ma teljesen nyitott lesz, akkor holnap újra csukva lesz.

A VEZUV ÉS HITLER

Amikor Hitler Nápolyban volt olaszországi utazásán, akkor a Vezuvra hatalmas transparenst szereltem világitott „Heil Hitler”. De ez logikus volt, mert a vulkán tiszteletet adott annak az embernek, aki miatt egész Európa úgy érzi, mint a vulkánon táncolna.

WEIMARI

Amikor Németországban a zsidók emlékeztek a régi weimari Németországot, akkor azt mondják: Wei-mir.

UJ GÉP

— Hallom, hogy most feltaláltak egy gépet, amely megállapítja, hogy valaki igazat mond-e vagy hazudik.

— Ez neked újság? Én már tizenhat évvel ezelőtt feleségül vettem egy ilyen kis gépet.

A PINCEMESTER ÉS GAZDAJA

Az egyik oradeai kóser-bor kereskedő bejött és meglátogatta a pincemestert.

— Szeretnék most már egy kis jó bort inni hozzá, fel majd abból, amiből maga szokott inni — szólott a pincemesteréhez.

— Félek, hogy azt nem fogja magának „fogadni” — válaszolt a pincemester maliciózan.

MIÉRT NEM VOLT APJA GYERMEKTELEN?

Egy prágai kávéházban ülnek a zsidók és beszélgetnek erről az új német „nagyaságról” beszégetnek.

— Hogyan lehet egy ember ennyire szívtelen?

— Ezt kérdezed, hát nem tudod, hogy Hentel gyermektelen ember és ez itt a baj...

— Nem ebben van a baj, hanem a szerencsétlenség abban van, hogy az apja nem halt meg gyermektelenül...

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA

BUN DE IMPRIMAT.